

**Česká zemědělská univerzita v Praze**

**Provozně ekonomická fakulta**

**Katedra statistiky**



**Bakalářská práce**

**Zadlužení mládeže v ČR a úroveň finanční gramotnosti**

**Denisa Ciglerová**

© 2021 ČZU v Praze

# ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

## ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Denisa Ciglerová

Ekonomika a management  
Provoz a ekonomika

Název práce

**Zadlužení mládeže v ČR a úroveň finanční gramotnosti**

Název anglicky

**Youth indebtedness in the Czech Republic and the level of financial literacy**

---

### Cíle práce

Cílem práce je průzkum a zmapování finanční gramotnosti obyvatel mladší generace v našich zemích a jejich schopnosti hospodařit s vydělanými prostředky. Na základě vhodně sestaveného dotazníku by v práci měla být studována úroveň finanční gramotnosti u studentů vysokých a středních škol v našich zemích, jejich vztah k zadlužování, formulovány příčiny, specifika a vyvozeny zjištěné souvislosti.

### Metodika

V úvodní části bude práce věnována prostudování odborné literatury a sepsání rešerše. Práce by pak měla shrnout některé skutečnosti týkající se nedostatečné finanční gramotnosti mládeže a z ní vyplývajících negativního jevů ve společnosti. Na základě vhodně sestaveného dotazníku by v práci měla být vyšetřena úroveň finanční gramotnosti a schopnosti hospodařit. Závěry by měly být statisticky zpracované, podložené a formulované, zjištěny obecné jevy a specifika a případně vyvozeny souvislosti a možná doporučení pro zlepšení situace.

**Doporučený rozsah práce**

30 – 50 stran

**Klíčová slova**

finanční gramotnost, zadlužení, dotazníkové šetření

---

**Doporučené zdroje informací**

BÁRTA, Zbyněk. Finanční gramotnost – Výpočty v Excelu, Praha 2014, 1. vydání. 372 s. ISBN 978807478483-5  
HENDL, J. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-246-0030-7.  
REMR, J. – HENDL, J. *Metody výzkumu a evaluace*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1192-1.  
SMRČKA, Luboš. *Osobní a rodinné finance*, Praha 2007, 1. vydání, 257 s. ISBN 9788086946412  
VRBKOVÁ, Lucie *Už nikdy dlužníkem*, Praha 2009, 3. vydání, 97 s. ISBN 9788090439603  
VYBÍHAL, Václav a kol. *Slabikář finanční gramotnosti*, Praha 2011, 2. aktualizované vydání, 416 s. ISBN 9788090439610

---

**Předběžný termín obhajoby**

2021/22 ZS – PEF

**Vedoucí práce**

RNDr. František Mošna, Ph.D.

**Garantující pracoviště**

Katedra statistiky

---

Elektronicky schváleno dne 4. 3. 2021

**prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.**

Vedoucí katedry

---

Elektronicky schváleno dne 4. 3. 2021

**Ing. Martin Pelikán, Ph.D.**

Děkan

V Praze dne 30. 11. 2021

### **Čestné prohlášení**

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Zadlužení mládeže v ČR a úroveň finanční gramotnosti" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30.11.2021

---

## **Poděkování**

Ráda bych touto cestou poděkovala panu RNDr. Františku Mošnovi, Ph.D. za odborné vedení mé práce, za poskytnuté užitečné rady při zpracování, podporu a trpělivost. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům za poskytnuté informace a svojí rodině za oporu při zpracování této práce.

# Zadlužení mládeže v ČR a úroveň finanční gramotnosti

## Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou zadluženosti a finanční gramotnosti mladých občanů v České republice. Cílem práce je zhodnotit, zda finanční gramotnost mladých závisí na jejich vzdělání. V rámci práce jsou vysvětleny příčiny zadlužení, finanční gramotnost, formy úvěrů a všeobecné pojmy spojené s touto problematikou. V praktické části práce jsou uvedeny výsledky dotazníkového šetření, testování nezávislosti a informace o zadlužení mladých u České spořitelny a Komerční banky na pobočkách bank v Benešově. Získané údaje testování nezávislosti byli zpracovány pomocí programu Excel. Na závěr práce je konečné zhodnocení vlivu úrovně dosaženého vzdělání na finanční gramotnost mladých, posouzení jejich úrovně finanční gramotnosti a autorovo zhodnocení celé práce.

**Klíčová slova:** finanční gramotnost, zadlužení, dotazníkové šetření, úvěry, dlužník, věřitel.

# **Your indebtedness in the Czech Republic and the level of financial literacy**

## **Abstract**

This bachelor thesis deals with the issue of indebtedness and financial literacy of young citizens in the Czech Republic. The aim of the thesis is to assess whether the financial literacy of young people depends on their education. The causes of debt, financial literacy, forms of credit and general concepts related to this issue are explained within this thesis. The practical part of the thesis presents the results of a questionnaire survey, independence testing and information of indebtedness of the young at branches of Česká spořitelna and Komerční banka in Benešov. The obtained data of the independence testing were processed using Excel. The work concludes with a final assessment of the impact of educational attainment on the financial literacy of young people, an assessment of their level of financial literacy and the author's evaluation of the whole paper.

**Keywords:** financial literacy, indebtedness, questionnaire survey, loans, creditor, debtor.

# Obsah

<b>1 Úvod.....</b>	<b>11</b>
<b>2 Cíl práce a metodika .....</b>	<b>12</b>
2.1 Cíl práce .....	12
2.2 Metodika .....	12
<b>3 Teoretická východiska .....</b>	<b>13</b>
3.1 Finanční gramotnost.....	13
3.2 Osobní finance a jejich plánování .....	13
3.3 Konzumní společnost zaměřená na spotřebu .....	13
3.3.1 Hodnoty .....	14
3.4 Příčiny zadlužení .....	15
3.4.1 Mladí dlužníci .....	15
3.4.2 Zadlužení rodin, půjčky .....	16
3.5 Vliv reklamy.....	16
3.5.1 Obrana před reklamou .....	17
3.6 Zastavárny .....	18
3.7 Registr dlužníků .....	18
3.8 Formy úvěrů .....	19
3.8.1 Kontokorentní úvěr .....	19
3.8.2 Spotřebitelský úvěr .....	19
3.8.2.1 Spotřebitelský úvěr na zboží (účelový) .....	20
3.8.2.2 Spotřebitelský úvěr neúčelový .....	20
3.8.3 Hypoteční úvěr.....	20
3.8.4 Kreditní karta .....	21
3.8.5 Leasing.....	21
3.9 Nebankovní úvěry .....	22
3.10 Rady a tipy při čerpání úvěrů .....	22
3.11 Negativní důsledky neplnění závazků.....	23
3.11.1 Exekuce.....	23
3.11.1.1 Zahájení řízení .....	24
3.11.1.2 Kdo jsou soudní vykonavatelé a kdo exekutoři.....	24
3.11.1.3 Účastníkem exekuce je i druhý z manželů .....	25
3.11.2 Insolvence .....	25
3.11.2.1 Základní pojmy v insolvenčním řízení .....	26
3.11.3 Oddlužení.....	27



<b>4 Vlastní práce</b> .....	<b>28</b>
4.1 Sběr dat – Dotazníkové šetření .....	28
4.1.1 Vyhodnocení .....	28
4.1.2 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření .....	42
4.2 Druhá část praktické části .....	43
4.2.1 Informace od poboček bank v Benešově .....	43
4.2.1.1 Komerční banka.....	43
4.2.1.2 Česká spořitelna.....	44
4.2.2 Porovnání výsledků dotazníku a informací od poboček bank .....	44
4.3 Výpočty .....	44
4.3.1 Test nezávislosti .....	44
4.3.2 Cramerův koeficient .....	45
<b>5 Závěr</b> .....	<b>55</b>
<b>6 Seznam použitých zdrojů</b> .....	<b>57</b>
6.1 Literatura .....	57
6.2 Internetové zdroje.....	58
<b>7 Přílohy</b> .....	<b>61</b>

## Seznam grafů

1. Graf 1 – dotazník – 1. Kolik Vám je let? .....	29
2. Graf 2 – dotazník – 2. Jaké je Vaše pohlaví? .....	29
3. Graf 3 – dotazník – 3. Jste či byl jste studentem:.....	30
4. Graf 4 – dotazník – 4. Jaké je Vaše rodinné zázemí? .....	30
5. Graf 5 – dotazník – 5. Kde je Vaše bydliště? .....	31

## Seznam tabulek

Tabulka 1 – dotazník – 6. Myslíte si, že jste finančně gramotný/á? .....	31
Tabulka 2 – dotazník – 7. Půjčil/a jste si někdy určitý finanční obnos? (Jakékoliv výše a od jakéhokoliv subjektu.) .....	32
Tabulka 3 – dotazník – 8. Považujete půjčky za rozumné řešení uspokojování potřeb? .....	32
Tabulka 4 – dotazník – 9. Máte finanční rezervu? .....	33
Tabulka 5 – dotazník – 10. Myslíte, že lidé si umí vypočítat kolik ve skutečnosti budou muset vrátit peněz? .....	33
Tabulka 6 – dotazník – 11. Na co jste si půjčil/a? .....	34
Tabulka 7 – dotazník – 12. Insolvenční zákon se zabývá? .....	34
Tabulka 8 – dotazník – 13. Jaká je Vaše současná dluhová situace? .....	35
Tabulka 9 – dotazník – 14. Vyhledal/a jste pomoc finančního poradce? .....	36
Tabulka 10 – dotazník – 15. U koho jste si peníze půjčil/a? .....	36
Tabulka 11 – dotazník – 16. Podepsal/a jste někdy smlouvu, aniž byste si ji podrobně přečetl/a? .....	37

<b>Tabulka 12 – dotazník – 17. Porovnal/a jste si předem možnosti (podmínky) a parametry (úroková sazba, doba splatnosti, fixace úrokové sazby atd.) půjček různých poskytovatelů?</b>	37
<b>Tabulka 13 – dotazník – 18. Studoval/a jste podrobně (detailně) podmínky smlouvy u Vámi vybrané společnosti?</b>	38
<b>Tabulka 14 – dotazník – 19. Jak dlouho jste již zadlužen/a?</b>	39
<b>Tabulka 15 – dotazník – 20. Máte určenou přibližnou dobu splácení svého dluhu?</b>	39
<b>Tabulka 16 – dotazník – 21. Z jakých zdrojů budete své dluhy platit v případě, že přijdete o práci či dlouhodobě onemocníte?</b>	40
<b>Tabulka 17 – dotazník – 22. Zvládáte si každý měsíc něco uspořit?</b>	41
<b>Tabulka 18 – dotazník – 23. Máte představu, jaké postihy mohou přijít za neplacení půjčky?</b>	41
<b>Prosím vypište.</b>	41
Tabulka 19	46
Tabulka 20	47
Tabulka 21	48
Tabulka 22	49
Tabulka 23	49
Tabulka 24	50
Tabulka 25	51
Tabulka 26	52
Tabulka 27	53
Tabulka 28	53

# 1 Úvod

Primárním důvodem, proč jsem si zvolila dané téma, je jeho aktuálnost. Zadluženost mládeže v České republice je stav, který s nastávající dobou zaznamenává zcela nový směr. Týká se mladých občanů z různých sociálních a vzdělanostních kategorií. Tito občané většinou však jednají v rámci emocí a momentálních potřeb, které nejsou úplně rozvážlivé. Dluhy přebírají bez předchozího rozboru svých finančních možností.

Velkým vlivem na nově vznikající dluhy jsou také závist a potřeba vyrovnat se svým idolům. Mladí lidé jsou v dnešní době pohlceni sociálními sítěmi, kde často vidí spousty fotografií od lidí, které zde sledují. Mnohdy v daný okamžik jednají velmi impulzivně a zatouží po možnosti se předvést a strhnout pozornost svých přátel na sebe. Dychtí po životní úrovni influencerů a jsou tedy schopni se zadlužit i na několik let. Autorka se často setkává s vrstevníky, kteří velmi řeší, kdo co vlastní. Následně si půjčují peníze na luxusní statky a služby, které jim mají přinést štěstí a útěchu, tak jako to vidí na fotografiích a videích. A až už je příčinou nenadálá životní událost, či jen unáhlenost a neschopnost si vše spočítat, dostávají se do platební neschopnosti. Z naivity a nerozvážnosti se poté zbytečně ocitají v dluhové pasti.

Zadlužit se je velmi jednoduché a častokrát to nekončí u jedné půjčky. Na počátku se jedná o hypoteční úvěr, leasing na automobil, neúčelový úvěr na dovolenou či vánoční dárky pro své blízké a následně neví, jakým způsobem dluhům čelit či v horším případě přemýšlejí o tom, jak se před nimi ukrýt. Z následného zoufalství pak splácení svých závazků řeší jinými úvěry, mnohdy i s horšími podmínkami. A tento fenomén, bohužel, není rozhodně ojedinělý.

Autorka práce se zaměřila hlavně na zadlužení odlišně vzdělaných, mladých občanů. Cílem práce je zjistit úroveň finanční gramotnosti a zadluženosti mladých občanů a především, zda na to má vliv úroveň jejich znalostí.

## **2 Cíl práce a metodika**

### **2.1 Cíl práce**

Cílem práce je průzkum a zmapování finanční gramotnosti obyvatel mladší generace v naší republice a jejich schopnosti hospodařit s vydělanými prostředky. Na základě vhodně sestaveného dotazníku by v práci měla být studována úroveň finanční gramotnosti u studentů vysokých a středních škol zakončených maturitou a odborných učilišť bez maturity, jejich vztah k zadlužování, formulovány příčiny, specifika a vyvozeny zjištěné souvislosti.

### **2.2 Metodika**

Úvodní část bakalářské práce bude věnována prostudování odborné literatury a sepsání rešerše. Práce by pak měla shrnout některé skutečnosti týkající se nedostatečné finanční gramotnosti mládeže a z ní vyplývajících negativních jevů ve společnosti. Na základě vhodně sestaveného dotazníku by v práci měla být nastíněna úroveň finanční gramotnosti respondentů. Odpovědi budou statisticky zpracované a případně vyvozeny souvislosti. Na závěr budou doplněna možná doporučení pro zlepšení situace.

## **3 Teoretická východiska**

### **3.1 Finanční gramotnost**

Velký problém při zadlužování hraje ekonomické vzdělání, proto je velmi důležitá finanční gramotnost. Dnešní doba nám přináší neomezeně možností, a tak nesmíme zapomínat na to, že s rostoucími možnostmi roste také riziko. Z tohoto důvodu je důležité zodpovědné chování a alespoň základní znalost financí (umět s nimi zacházet v různých životních situacích) (Navigátor úvěrů, 2016).

Finanční gramotnost pojímá tři složky: gramotnost cenovou, peněžní a rozpočtovou. Cenová gramotnost je nepostradatelná pro pochopení cenových mechanismů a inflací. Peněžní gramotnost se zabývá správou hotovosti a bezhotovostních peněz a transakcí s nimi. Rozpočtová gramotnost se zaměřuje na správu osobního/rodinného rozpočtu a zároveň obsahuje také schopnost zvládat různé životní situace z finančního hlediska. Rozpočtová gramotnost dále obsahuje správu finančních aktiv a správu finančních závazků (Finanční gramotnost MFČR, 2007).

### **3.2 Osobní finance a jejich plánování**

V dnešní době většina lidí věnuje spoustu času a úsilí vyděláváním peněz. Ovšem velkým problémem je jejich správné využití a plánování. Osobní finance lze definovat jako „aplikaci principů finanční ekonomie na individuální (a rodinná) finanční rozhodnutí“ (Filip. M., 2006, s. 188). Získání znalostí o osobních financích a následné využití jejich doporučení při formování finančních rozhodnutí zajistí, že tato rozhodnutí budou učiněna efektivně a povedou k dosažení předem stanovených cílů.

### **3.3 Konzumní společnost zaměřená na spotřebu**

Zrod konzumní společnosti je výsledkem potřeb měnící se světové ekonomiky. Ačkoli zboží bylo v poválečných desetiletích relativně vzácné, nyní, v rozvinutém světě, je zde přebytek produktů. Přispěly k tomu jak ekonomické nástroje, tak vývoj technologií. V současné době není problém vytvořit výrobek, problémem je jej prodat. Podmínky na trhu se tak změnilly, a tak je tu síla konkurence, která musí soutěžit o zákazníka. „Existence

ekonomického růstu je se znepokojující samozřejmostí ztotožňována s rozkvětem společnosti“ (Křížek a kol., 2002, s. 154, 155).

Podle psychoanalytika, sociologa a filosofa Ericha Fromma, jako zástupce psychologické literatury, teorie spočívá především v sociokulturních vlivech, které formují osobnost jedince. E. Fromm ve svých knihách velmi kritizuje tržní ekonomiku, která je silně zaměřena na to mít, tedy snahu vlastnit a ovládat věci nebo lidi. Bohužel takový člověk nikdy nemůže být šťastný, protože žádný člověk nemůže mít všechno, co chce, vždy se totiž najde něco, co nemá a co mu chybí. V jeho knize z roku 1976 „Mít nebo být“ uvádí „*konzumování má dvojnásobné vlastnosti – utišuje úzkost, protože co člověk má, mu nelze odejmout; ale žádá, aby člověk konzumoval stále více, protože dřívější konzumace brzy ztrácí svůj uspokojující charakter*“ (Fromm, 2001, s. 43).

### 3.3.1 Hodnoty

Lidé mají různé hodnoty, často je to tím, v jaké společnosti se nachází a jaké hodnoty uznávají. Hodnoty a jejich význam se mění s věkem, životní úrovní a sociálním postavením. První skupinou jsou lidé, u kterých hraje důležitou roli společenská prestiž, peníze, materiální zabezpečení, úspěch v práci nebo i nadměrné hromadění majetku. Tito lidé častokrát prahou po tom být středem pozornosti, chlubit se načerpanými materiálními statky, jako indikátory úspěšnosti a mají tendenci být velmi asertivní. Avšak ne každý preferuje již zmíněné materiální statky.

Oproti první skupině tu jsou také lidé se sociálním zaměřením, které úzce souvisí se sociálními potřebami člověka. Jsou to lidé, kteří mají zajímavou a kreativní práci a preferují aktivní přístup k životu a mají zájem rozvíjet svou osobnost. Tito jedinci nejsou sobečtí, naopak myslí na štěstí druhých, chtějí být užiteční své rodině, přátelům a kolegům (Nytrová a kol., 2011, s. 19).

Aleš Sekot (2006, s. 241) ve své knize vysvětluje pojem hodnota, jako „materiální či nemateriální objekty, ke kterým je zaujímán hodnotící postoj, připisuje se jim nějaký význam a snaha o jejich dosažení je chápána jako nutnost.“ Jako hodnoty lze považovat všechno to, co jedinci přináší uspokojení.

### 3.4 Příčiny zadlužení

Existuje mnoho důvodů pro rychle rostoucí zadlužení, obzvláště s měnící se dobou. Jedním z hlavních důvodů rostoucího zadlužování jednotlivců je nepřiměřené finanční řízení a konzumní životní styl. V minulosti byla šetrnost a úspory považovány za ctnosti. V novém tisíciletí je vliv marketingu směřován na rodiny, kde reklama vyvolává chuť spotřebitelů nakupovat, otevírá se cesta k zadlužení a z velké části k předlužení (Balabán, 2011, s. 55).

Zadlužení je do určité míry normální a žádoucí jev současné ekonomiky státu. Předlužení je však nesplnění platebních závazků dlužníka.

Asociace občanských poraden rozděluje příčiny vzniku zadlužení na vnitřní a vnější. Vnitřní příčiny závisí na tom, jak je občan finančně gramotný a na jeho hospodaření s rodinnými financemi. Vnější příčiny zahrnují např. reklamy úvěrových společností, nemorální postupy oddlužovacích agentur a nedostatečná regulace související s poskytováním spotřebitelských úvěrů. Významným problémem je slabé vzdělávání ve finanční gramotnosti, ta je na velmi špatné úrovni. Občané často ani nečtou a nevědí, co podepisují. Z tohoto důvodu je jedno z nejzákladnějších pravidel přečíst si vždy úvěrovou smlouvu, pojistné podmínky, všeobecné obchodní podmínky a všechny dodatky, které opatříte vaším podpisem. V případě, že si dlužník neví rady s půjčkou, nastává další problém, a to je vytloukání půjčky půjčkou. Větší úvěry se mnohdy řeší kontokorentem či kreditní kartou, to však není řešení. Než si půjčku sjednáte, je potřeba si propočítat, zda jste schopni ji splácet. V případě, kdy měsíčně nejste schopni ušetřit ani korunu, pak by bylo vhodnější se některým zcela vyhnout. Většina odborníků doporučuje mít na svých účtech minimálně pět měsíčních platů pro případ neočekávané životní situace (Hypoindex, 2011).

#### 3.4.1 Mladí dlužníci

Počet mladých dlužníků se stále zvyšuje. Tito dlužníci však kolikrát nemají dostatečné příjmy na to, dluh splácet, a tak dochází k čerpání stávajících úspor. Pokud však úspory nemají, s problémem se pak obrací na rodinu či přátele. Jedná se o populaci do 24 let, kdy dluhy nezvládá splácet až 16 % těchto občanů. V roce 2016 se jednalo o 147 000 úvěrů poskytnutých občanům do 24 let a z toho vyplývá, že do ohrožených úvěrů jich spadá 24 000. Ohrožený úvěr je ten, kdy nebyly zaplacený minimálně tři po sobě jdoucí měsíční splátky, případně došlo k zesplatnění úvěru (Hypoindex, 2016).

### 3.4.2 Zadlužení rodin, půjčky

Je žádoucí být obezřetný a o získávání prostředků z cizích zdrojů vždy důkladně přemýšlet. Jelikož dobře získaná půjčka může pomoci vyřešit problém a být výhodná. Naopak špatně zvolená půjčka se může stát naší noční můrou. Zadlužení rodin v České republice, v porovnání s Evropou, či se Spojenými státy, je nízké. Problém českých rodin je v jejich schopnosti zacházet s dluhy, zvládat je efektivně, a současně ve schopnosti bank identifikovat rizika trhu. V posledních letech se tempo zadlužení výrazně zvyšuje (Smrčka, 2007, s. 85).

Jak se vlastně měří zadlužení domácností?

Jedná se o tři metody, které se vzájemně prolínají a také jsou používány bez přesné definice. K velkým zmatkům vede fakt, že nejsou v řadě zemí některé pojmy používány ve zcela přesných významech.

První metoda porovnává míru přijatých úvěrů v aktuální výši k finančnímu majetku rodin v aktuální výši. To běžně zahrnuje bankovní vklady, podílové listy, držené akcie a ohodnocené podíly ve společnostech, držené obligace atd. Výsledek je udáván v procentech objemu finančního majetku.

Druhá metoda sleduje podíl dluhové služby na disponibilním příjmu domácností, tj. Kolik z celkového příjmu musí domácnosti zaplatit, aby mohly splácet jistinu a úroky ze svých půjček nebo splácet leasing.

Třetí metodou je sledování podílu výše dluhu na ročním disponibilním příjmu domácností, tj. porovnáváme celkový objem přijatých úvěrů s celkovým čistým ročním příjmem domácností (Smrčka, 2007, s. 86, 87).

### 3.5 Vliv reklamy

Na lidskou psychiku má reklama významný vliv. Proto také společnosti neváhají a do reklamy jsou ochotny investovat nemalé peníze. Dnešní, na komerčních vztazích založený, svět se bez reklamy neobejde. Z. Křížek uvádí „*Je nesmírně silným nástrojem ovlivňování názorů, postojů a jednání lidí*“ (2002, s. 25, 32).

Média, a to především reklama, dnes hrají důležitou roli, která může vést k zadlužování. Pojem reklama se vyskytl už v období před našim letopočtem, zejména ve spojitosti s rozvojem výroby a obchodu. Obchodníci se v pozornost kupců dostávali pomocí vývěsních



štítů, nápisů podél obchodních cest nebo na zdech domů. S nástupem knihtisku vznikaly tištěné plakáty a inzeráty. Na začátku 20. století nalézáme uplatnění psychologických poznatků v reklamě. V tomhle období se rozvíjí mnoho výzkumů, které se soustředí na to, jak reklama působí na lidi. Reklamu lze chápat jako snahu ovlivnit konkrétní cílovou skupinu. Ovšem ovlivňování bychom si neměli plést s manipulací. Současný svět si však bez reklam už nedokážeme představit, a tak nám nezbyvá nic jiného než se s touto skutečností smířit (Vysekalová, 2012, s. 324).

### 3.5.1 Obrana před reklamou

Jak může běžný spotřebitel odolat reklamním trikům pomocí svých skromných možností?

Luboš Smrčka ve své knize Osobní a rodinné finance uvádí kapitolu: „Několik postřehů z hypermarketů“. Do podvědomí mnohých z nás se dostaly takzvané nákupní víkendy, kdy spousta lidí odpočívá nakupováním. S takovým odpočinkem ovšem nemusí každý souhlasit, protože aktivní odpočinek rozhodně nespočívá v hledání hmotného zboží, ale naopak máme navozovat atmosféru uvolnění a klidu (Smrčka, 2007, s. 62).

V současné situaci, kdy je celý svět ochromen koronavirovou pandemií, jsou hypermarkety vybaveny vším možným, ať už se jedná o potraviny, hračky pro děti či kartáčky na zuby. Takový sortiment zboží je však dostatečně od pokladen, což je samozřejmě záměrně, aby byl nakupující donucen projít celý obchod skrz a všiml si plno akčního zboží, které nepřehlídne. Za nejzákeřnější past pro rodiče můžeme považovat fronty u pokladen, kde najdeme spousty sladkostí. Pro maminky dětí je pak významně těžké odolávat prosebným pohledům svých dětí (Smrčka, 2007, s.62).

A nyní přejdeme stručně k desateru dle Luboše Smrčka:

1) Pokud je to možné, tak **NECHOĎTE NAKUPOVAT S DĚTMI** – pravděpodobně neodoláte a nakoupíte nějaké cukrovinky či hračky a nejspíš není nutné ani zmiňovat, jak se vám nákup protáhne. Navíc nakupování dětem vytváří jisté návyky. Nejedná se ani tak o finance, nýbrž o fakt, že do budoucna jim nedáváme dostatečný odstup od dění, od světa spotřeby.

2) **NEJDĚTE NAKUPOVAT S PRÁZDNÝM ŽALUDKEM** – až neuvěřitelně to zvyšuje touhu nakoupit nadměrné množství potravin. Jako hladový vezmete například třicet dekagramů šunky namísto patnácti, deset rohlíků místo pěti apod.

- 3) SPĚCH NUTÍ KE STRÍDMOSTI – vymezte si přesně daný čas na nákup a ten dodržte.
- 4) Jděte na nákup připraveni, NEJLÉPE SE SEZNAMEM. Donutí vás to nakoupit věci, jež opravdu potřebujete a ne zbytečnosti.
- 5) Před nákupem si určete sumu, KTEROU JSTE OCHOTNI UTRATIT NAD RÁMEC SEZNAMU za zboží ze zvláštní nabídky a nepřekračujete jí.
- 6) SLEVA JE VŽDY RELEVANTNÍ – dost často není ve slevě nic z toho, co potřebujete nebo chcete. Pouze něco podobného či něco, co byste možná mohli potřebovat.
- 7) CO VÁM SDĚLUJE REKLAMA – zkuste si to říct vlastními slovy, protože v překladu reklamních sloganů do češtiny opravdu odhalíte prázdnotu sdělení.
- 8) NEVĚŘTE REKLAMÁM – a to především takovým, kde vystupují děti nebo se v nich zpívá. Jedno z hesel reklamního průmyslu zní „Když nemáš co říci, tak to zpívej.“
- 9) Veďte si FINANČNÍ DENÍK, jestli chcete opravdu racionalizovat své výdaje a šetřit. Zároveň ale také souhrn „SKLADOVÝCH ZÁSOB“ a zapisujte vaše použité a nepoužité nakoupené produkty.
- 10) Odolejte pokušení rozpustit vaše úspory v nové spotřebě. Určete si, kolik z ušetřených peněz za odměnu můžete „užít“ (Smrčka, 2007, s.62,63).

### **3.6 Zastavárny**

Zastavárny jsou dalším místem, kde lze získávat prostředky vysloveně krátkodobé. Úvodní část smlouvy zastavárny tvoří souhlas klienta s navrženou cenou pracovníkem zastavárny. Většina zastaváren v České republice bohužel není pojištěna proti přírodním katastrofám nebo proti zločinům třetích osob. To znamená, že pokud by někdo deponoval do zástavy rodinné šperky a chtěl by je za nějaký čas vykoupit nazpět, měl by v případě vyloupení zastavárny smůlu a měl by smůlu i v rozdílu cen, nedostal by doplatek skutečné hodnoty šperků. A tak by si měl být dotyčný vědom rizika i faktu, že vyloupení provozoven lze i fňgovat. Na druhou stranu smlouvy v zastavárně mají obvykle jednu velkou výhodu, zastavárna se zavazuje inkasovat dohodnutou částku kdykoli do konce sjednaného období, což znamená, že může být zkrácena doba úvěru, a tedy i její cena (Smrčka, 2010, s. 448).

### **3.7 Registr dlužníků**

Může se stát, že do registru dlužníků se občan dostane velmi snadno a nemusí o tom ani vědět. Například, když si berete hypoteční nebo spotřebitelský úvěr, rázem se ocitnete

v pozitivním registru dlužníků. Avšak tam se dostanete i v případě, kdy požádáte o jakoukoli půjčku a nebude vám vyhověno. SOLUS, jakožto registr dlužníků aktuálně obsahuje přibližně 880 tisíc fyzických osob. Celková dlužná suma těchto činitelů se šplhá až do výše 46 miliard korun. Do negativního registru dlužníků se vaše jméno dostane celkem snadno. Zápis do registru provádí již zmíněná členská společnost sdružení SOLUS v případě, kdy neuhradíte tři po sobě jdoucí splátky. Například u mobilních operátorů jsou to tři měsíce od data splatnosti faktury. Občan nemusí dlužit sta tisíce ani dluh nesplácet dlouhá léta. Stačí mít nedoplatek vyšší než sto korun. Tajemník sdružení SOLUS uvádí, že záleží především na individuálních postupech daného člena sdružení. Od jaké částky je dluh dále vymáhán se pak může lišit. Ovšem problém je, že právě o takhle nízkém dluhu nemusíte vůbec vědět. Dozvíte se to až ve chvíli, kdy si budete chtít vzít hypotéku či jiný úvěr. Výpis z registru SOLUS je možno získat buď prostřednictvím SMS či si vyžádat klasický výpis z registru. Cena za výpis je 213 korun (Hypoindex, 2013).

### **3.8 Formy úvěrů**

Úvěry se mohou vyskytovat v rozdílných formách.

#### **3.8.1 Kontokorentní úvěr**

Představuje bankovní službu, kterou si klient mohl sjednat pro svůj běžný účet. Tato služba mu pak umožňuje čerpat peníze z účtu, i když na něm nemá dostatečnou hotovost. Tuto službu klient dané banky využije v moment, kdy nemá na svém účtu dostatečný zůstatek k nákupu určité věci. V tu chvíli se tento úvěrový produkt uplatní a povolí mu jít do záporných hodnot. Tento finanční obnos však musí v určené lhůtě bance vrátit, a to včetně stanoveného úroku. Kontokorentní úvěr tedy poskytují banky. Doba splatnosti kontokorentu je určena bankou. A úrok je poměrně vyšší, většinou v rozmezí 10-22 % p. a. (Navrátilová a kol., 2016, s. 73).

#### **3.8.2 Spotřebitelský úvěr**

Představuje bankovní službu, která může sloužit občanům např. k rekonstrukci bytu, koupi auta, zaplacení dovolené atd. Spotřebitelský úvěr tedy poskytují, jak banky, tak i nebankovní finanční společnosti. Nejběžnější doba splatnosti je 6-72 měsíců (samozřejmě je tu i možnost se individuálně dohodnout na době splatnosti 1-120 měsíců). A úrok se

pohybuje v rozmezí 6 – 14 % ročně. Samozřejmě při využití takové finanční půjčky bychom si měli klást určité otázky, jako např. Budu schopna tento úvěr splácet? Nevyplatilo by se mi spíše počkat, až budu mít našetřeno, abych nesplácela daleko vyšší částku, než mě daná věc bude stát? (Navrátilová a kol., 2016, s.72)

### **3.8.2.1 Spotřebitelský úvěr na zboží (účelový)**

Tento úvěr je poskytován přímo na konkrétní předem stanovený účel (např. automobilu atd.) a banky vyžadují doložení použití úvěru. Např. na financování nemovitosti povětšinou banky (pokud takto úvěry rozdělují) poskytují úvěry za menší úrokovou sazbu a s delší dobou splatnosti (předpokládá se vyšší půjčená částka bankou). U většiny účelových úvěrů banky vyplácí úvěr bezhotovostně, a to přímo na účet prodejce (zboží, služeb, nemovitostí) po předložení faktury klientem (Navrátilová a kol., 2016, s.72).

### **3.8.2.2 Spotřebitelský úvěr neúčelový**

Neúčelové úvěry se vyznačují vyššími úrokovými sazbami a zákazník je může použít k jakémukoli účelu. Nemusí tedy bance prokazovat použití vypůjčených peněz. Banka vyplatí tyto peníze klientovi v hotovosti nebo je převede bezhotovostně na klientův určený účet. Poplatky za vyplacení úvěru a vedení úvěrového účtu jsou také výrazně vyšší než u účelového spotřebitelského úvěru. Tyto půjčky jsou domácnostmi hojně využívány právě proto, že nemusí bance prokazovat svůj účel (Navrátilová a kol., 2016, s.73).

### **3.8.3 Hypoteční úvěr**

Tento úvěr slouží v případě, kdy si lidé chtějí koupit nebo postavit dům či byt a neobejdou se bez velké sumy peněz, kterou nelze za pár let běžným způsobem ušetřit. V této situaci si lze sjednat v bance hypoteční úvěr. Jedná se o dlouhodobou půjčku, jejíž splácení je rozvrhnuté na více let. Měsíční splátka hypotéky se stanovuje podle ceny bytu či domu a doby, po kterou se bude splácet. Hypotéku poskytuje banka. Doba splatnosti hypotéky se většinou pohybuje od 5 do 30 let (avšak i od 1 do 40 let). Úrok se pohybuje v rozmezí 2-6 % p. a. (Navrátilová a kol., 2016, s.73).

Podle zákona č. 190/2004 Sb. o dluhopisech je hypoteční úvěr „*úvěr, jehož splacení včetně příslušenství je zajištěno zástavním právem k nemovitosti, i rozestavěné*“ (Sfinance, 2010).

### 3.8.4 Kreditní karta

Prostřednictvím kreditní karty vám v případě potřeby banka poskytuje možnost čerpání úvěru. V tomto případě neutrácíte své peníze, ale peníze banky. Při vracení peněz bance se připočítává úrok. Jedná se o tzv. revolvingový úvěr, který je ke kreditní kartě poskytován (Navrátilová a kol., 2016, s.75).

### 3.8.5 Leasing

Slovo leasing je v české terminologii převzato z anglického slova, které je přeloženo jako pronájem. Jedná se o obchodní transakci mezi pronajímatelem a nájemcem, kdy předmět leasingové smlouvy může být jak movitý, tak nemovitý. Leasing vám umožňuje využívat potřebný hmotný nebo nehmotný majetek, aniž by musel leasingový nájemce mít vlastní finanční prostředky nebo úvěrové zdroje nezbytné k jeho zakoupení (Teurová a kol., 1996, s. 171).

Lidmi nejčastěji branou věcí na leasing je automobil. Leasing se uplatňuje především u věcí dlouhodobé spotřeby. Podle našeho současného zákona může v České republice působit jako poskytovatel leasingu jakákoli obchodní společnost nebo fyzická osoba v souladu se základními obecnými podmínkami podmínky pro soukromé podnikání. Banky jsou způsobilé provozovat transakce finančního leasingu přímo ze zákona č. 21/92 Sb., o bankách.

Rozlišujeme dva druhy leasingu:

#### Leasing finanční

Jedná se o základní typ leasingu, při kterém je Leasingem financovaný předmět (leasing automobilu, výrobní stroj) vždy ve vlastnictví leasingové společnosti, a až po ukončení nájmu (leasingové smlouvy) přechází vlastnictví objektu na zákazníka. Finanční leasing je nejznámější typ leasingu v České republice.

#### Leasing operativní

Hlavní rozdíl mezi operativním leasingem a finančním leasingem je, že leasingem financovaný předmět zůstává vlastnictvím leasingové společnosti i po ukončení smlouvy. Zákazníci uhradí pouze reálně amortizovanou část ceny. Operativní leasing využívají především živnostníci. Mnohdy po ukončení leasingové smlouvy na základě operativního

leasingu je objekt nabídnut leasingovou firmou zákazníkovi o sníženou amortizovanou cenu (Půjčky úvěry hypotéky, 2009).

### **3.9 Nebankovní úvěry**

V posledních dvou dekáдах na český trh expandovali poskytovatelé nebankovních půjček. Jde o instituce, které nejsou bankami, ale mohly podnikat na základě živnostenského listu. Od 1. prosince 2016 vstoupila v platnost novela zákona o spotřebitelském úvěru, který vyžaduje licenci Národní banky ČR. Nebankovní poskytovatelé jsou tedy pod kontrolou České národní banky (ePrávo, 2016).

Kromě bankovních úvěrů existuje spousta dalších, především jde o společnosti jako Provident Financial a podobně. Jedná se o téměř okamžitou půjčku, kdy jsou peníze doručeny zaměstnancem společnosti na poskytnutou adresu bydliště dlužníka osobně. Peníze jsou doručeny do 48 hodin od prvního kontaktu. Tyto společnosti vám poskytnou i nízké sumy od čtyř tisíc korun. Avšak splátky jsou týdenní, kdy si pro ně na adresu dlužníka přijde přímo pracovník této společnosti. Z pozice věřitele je to sice velmi nákladné, ale také účinné, je zde trvalý dohled nad aktuální schopností splácet. Nezaplacení této splátky je spojeno s nepříjemnými „momenty vyjednávání“ a tak dále. K poskytnutí tohoto úvěru je potřeba jakýkoliv doklad o existenci trvalého příjmu, je třeba být plnoletý, mít platný občanský průkaz, bydliště a telefon (Smrčka, 2007, s. 103, 104).

### **3.10 Rady a tipy při čerpání úvěrů**

1. Čerpejte úvěr pouze v případě, že danou věc opravdu potřebujete, nikoli, že jí aktuálně chcete.
2. Smlouvu nikdy nemusíte podepsat ihned, raději si ji vždy pořádně přečtete a zhodnoťte, zda budete mít po celou dobu trvání úvěru na jeho placení.
3. Při volbě úvěru zvažte nákladovost (RPSN, tj. roční procentní sazbu nákladů), výši měsíční splátky a celkovou částku zaplacenou za celou dobu trvání úvěru.
4. Myslete na to, že kreditní karta je také úvěrem (čerpání cizích peněz).
5. Zvolte si pro braní úvěru důvěryhodný subjekt s povolením k poskytování spotřebitelských úvěrů.
6. Jste-li v situaci, kdy Vám banka nechce poskytnout úvěr s obavou, že nebudete schopni splácet, je velice pravděpodobné, že se Vám situace opravdu může

vymknout z rukou – v tuhle chvíli opravdu zvažujte dvojnásob, zda se Vám vyplatí podepsat smlouvu u pochybných subjektů.

7. Pokud se vyskytnete v situaci, kdy víte, že nebudete moci zaplatit splátku, informujte banku o vašem problému, abyste společně našli co nejlepší řešení a neocitli se zbytečně např. v exekuci.
8. Nikdy nedělejte tu chybu, že budete ručit za dluhy jiné osoby – kdykoliv se může něco stát, přátelství skončí, ale dluhy zůstanou (MFČR, 2020).

### **3.11 Negativní důsledky neplnění závazků**

#### **3.11.1 Exekuce**

Exekuce jsou již naprosto obvyklý jev a je to nucený výkon exekučního titulu. Nezvaným hostem v zadlužených domácnostech, u živnostníků i ve velkých obchodních společnostech se stává soudní exekutor. Exekutor má postavení veřejného činitele. Dle statistik Exekutorské komory České republiky v roce 2001 byl počet nařízených exekucí něco přes 4000, v roce 2010 už přes 701 000 exekucí a v roce 2020 499 512 exekucí. Celkem je na území ČR k 11.11. 2020 4 330 351 exekucí (Exekutorská komora ČR, 2020).

Dle exekučního řádu může u fyzických osob exekuce probíhat různými způsoby, které má ve své informační brožůře zpracované Štěpánka Syrovátková, Josef Machalíček a Jana Christová.

- **Zaplacením peněžité částky**

- srážkami ze mzdy a jiných příjmů
- příkázáním pohledávky, např. z bankovního či jiného účtu, ze sociálních dávek
- prodejem movitých věcí a nemovitostí

- **Uložením jiné povinnosti**

- vyklizením
- odebráním věci
- rozdělením společné věci
- provedením prací a výkonů

- **Prodejem zástavy**

- prodej zastavených věcí movitých i nemovitých
- prodej věcí hromadných
- příkázáním zastavené peněžité pohledávky
- postižením zastavených jiných majetkových práv, popř. podílů (Syrůvková a kol., 2008, s. 44).

### **3.11.1.1 Zahájení řízení**

Na návrh kompetentní osoby se zahajuje exekuční řízení. To nastává ve chvíli, kdy povinný dobrovolně nesplní to, co mu ukládá exekuční titul. Tento návrh se podává k okresnímu soudu, kde má dotyčný trvalý pobyt, či zde sídlí jako právnická osoba. Exekutor, který je pověřen provedením dané exekuce, musí být označen v návrhu na provedení exekuce. Dále v návrhu musí být zřejmé, kdo ho koná, které věci se týká a co sleduje, také musí být podepsán a datován. V návrhu se dále musí vyskytovat jméno, příjmení a bydliště účastníků, přesné označení exekučního titulu, uvedení povinnosti, která má být exekutorem vymožena, a data o tom, zda, či v jakém rozsahu povinný splnil vymáhanou povinnost. Karlíček uvedl definici, která zní: *„K návrhu na nařízení exekuce je třeba připojit originál nebo úředně ověřenou kopii exekučního titulu opatřeného potvrzením o jeho vykonatelnosti nebo stejnopis notářského zápisu nebo exekutorského zápisu se s volením k vykonatelnosti“* (Smrčka, 2007, s. 219).

### **3.11.1.2 Kdo jsou soudní vykonavatelé a kdo exekutoři**

Působení soudního vykonavatele je spojena s nižšími náklady. Na soudních poplatcích přijde výkon rozhodnutí maximálně na padesát tisíc.

Zatímco soudní exekutor si z vymožené částky může nárokovat až patnáct procent. Avšak tato podílová odměna exekutora motivuje k co nejlepšímu výkonu a vynalézavosti, jak se dostat k majetku dlužníka. Předešlá praxe ukázala, že soudní vykonavatel není ani zdaleka tak efektivní, jako soudní exekutor. Další účinek lze spatřit v menším počtu případů, kdy jsou nároky věřitele vymáhány protiprávně, protože není důvod uchýlit se k nestandardním a v mnoha případech nezákonným řešením v rychlém vymáhání pohledávek přiznaných soudem. Každý úkon exekutora začíná tam, kde končí konání soudu. Právním titulem pro exekuci nemusí být jen rozsudek, ale také vykonatelné správní rozhodnutí,



rozhodčí nález nebo notářský zápis s doložkou vykonatelnosti nebo exekuční zápis. Náplní exekučních zápisů je běžně dohoda věřitele s dlužníkem (Smrčka, 2007, s. 217).

### **3.11.1.3 Účastníkem exekuce je i druhý z manželů**

V případě, že jsou exekucí zasaženy věci, práva či jiné majetkové hodnoty spadající do společného majetku manželů, je také účastníkem exekučního řízení, jestli jde o tyto věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty, i manžel či manželka povinného.

Vymáhání společného jmění manželů může probíhat rovněž v případě, že jde o vymáhání závazku, který vznikl během manželství, pouze u jednoho z manželů.

Pro účely exekučního příkazu se majetek patřící do společného majetku povinného a jeho manžela / manželky rovněž považuje za majetek, který není součástí společného vlastnictví manželů jednoduše proto, že rozsah společného vlastnictví manželů stanoví zákon.

Exekuce rovněž nezohledňuje smlouvu, která omezila právní rozsah společného jmění manželů na majetek, který v době vzniku úvěru patřil ke společnému majetku.

Neznalost těchto pravidel často vede k zbytečným protestům proti exekuci, ale ukazuje, že manželství „může být na celý život“, i když trvá jen několik let (Smrčka, 2007, s. 220).

### **3.11.2 Insolvence**

Co se týče insolvence, existuje velice zajímavá a poučná kniha s názvem „Už nikdy dlužníkem“, jejíž autorkou je Lucie Vrbková. Ta se stala prvním dlužníkem v České republice, který využil insolvenčního zákona. Ve své knize popisuje svůj příběh, kam až se může člověk při nezodpovědném chování ve finanční oblasti dostat, a hlavně zde uvádí, jak je možné situaci řešit. Zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon začal platit od 1.1.2008 a nahradil dosud platný zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání. Tento zákon „pomáhá“ zadluženým domácnostem řešit problémy se splácením jejich závazků, a to tehdy pokud nejsou schopny tyto závazky splácet. Insolvenční zákon také umožňuje elektronizaci řízení (průběh řízení můžete sledovat na internetu).

Insolvenční řízení dodržuje několik zásad:

- je rychlé a levné s úmyslem co nejvíce uspokojit věřitele,
- nikdo z účastníků řízení nemůže být zvýhodněn či nedobrovolně poškozen,

- věřitelé ve stejné nebo podobné pozici mají stejné možnosti,
- chránění práv věřitelů nabytých před insolvenčním řízením,
- zákaz jednání zaměřeného na uspokojení požadavků mimo insolvenční řízení bez souhlasu zákona (Vrbková, 2009, s. 71).

Důležitou novinkou zaváděnou insolvenčním řízením je tzv. oddlužení. Avšak oddlužení může využít pouze nepodnikatel. Zjednodušeně lze říct, že jej může využít poctivý, avšak finančně ngramotný dlužník, kterému se nabízí začít znovu (Vrbková, 2009, s. 73).

Insolvenční zákon přesně vymezuje pojem osobní bankrot. Zkrátka jde o nepříznivý stav, kdy dlužník má více věřitelů a není schopen dostát svým závazkům. Pokud chce dlužník svoji situaci řešit, musí podat sám na sebe návrh na úpadek. Často se však opomíjí, že návrh na oddlužení je až druhým krokem v procesu. Nejdřív je nutné zažádat o zahájení insolvenčního řízení a návrh na oddlužení je až následujícím bodem. Častým řešením insolvence může být i konkurz nebo reorganizace dlužníkovy majetku a k oddlužení ani nemusí dojít (Exekuce, 2011).

### **3.11.2.1 Základní pojmy v insolvenčním řízení**

Pokud se chceme v problematice insolvenčního zákona dobře orientovat, je nutné znát základní pojmy.

Dlužník – pro insolvenční řízení je dlužníkem každý, kdo je v prodlení alespoň tři měsíce.

Věřitel – je taková osoba, které dlužím (banka, soukromá osoba, kdokoli).

Pohledávka – nejčastěji vyjádřena penězi, to, co dlužník dluží věřiteli. Pohledávka může být zajištěná (banka má v zástavě dům při hypotéce) i nezajištěná (nic není v zástavě).

Úpadek – je stav, kdy dlužník není schopen hradit své závazky.

Předlužení – je stav, kdy mé závazky převyšují můj majetek.

Hrozící úpadek – stav, kdy nemohu nijak zabránit hrozícímu úpadku.

Příhláška – věřitelé podávají své pohledávky v rámci insolvenčního řízení formou přihlášky.

Majetková podstata – Všechno z majetku dlužníka, jak movitého, finančního, tak nemovitého, kromě věcí nepostihnutelných výkonem rozhodnutí.

Insolvenční rejstřík – elektronický informační systém veřejné správy, uschovává veškeré spisy dlužníků v rámci podaných insolventních návrhů po dobu pěti let (Vrbková, 2009, s. 72, 73).

### **3.11.3 Oddlužení**

Oddlužení využívají dlužníci, kteří jsou nepodnikatelé nebo podnikatelé jsou, ale nemají žádný dluh s podnikáním. Může to být právnická osoba, která nepodniká či dokonce fyzická osoba nepodnikatele nebo fyzická osoba bezdlužného podnikatele z podnikání. Existují výjimky, za kterých může také dojít ke zrušení dluhu pro podnikatele, ale pouze v případě, když s tím věřitelé souhlasí nebo dluhy dlužníků zůstaly po ukončení konkursu neuspokojeny (Maršíková, 2017, s. 169).

Základní podmínkou pro vyplnění žádosti o oddlužení je pravidelný měsíční příjem (ze zaměstnání, důchodu apod.) nebo vlastnictví nemovitosti. Další podmínkou je, že v rejstříku trestů nemáte žádnou majetkovou trestnou činnost (Websnadno, 2011).

## **4 Vlastní práce**

### **4.1 Sběr dat – Dotazníkové šetření**

Autorka vytvořila dotazník pomocí internetové stránky survivo.com, následně byl vložen na sociální síť Facebook, kde ho zodpovědělo celkem 160 respondentů. Dotazníkové šetření bylo zcela anonymní. Zodpovězené dotazníky byly vyhodnoceny s ohledem na dosažené vzdělání dotázaných. Je nutné zmínit, že odpovědi respondentů mohou být zkresleny tím, jak si dali respondenti záležet při vyplňování dotazníku.

#### **4.1.1 Vyhodnocení**

Následující část práce bude zaměřena na vyhodnocení a rozbor výsledků dotazníkového šetření. Respondentům různého vzdělání bylo položeno 23 otázek. Celkem 5 z těchto otázek byly statistické formy, na zjištění věku (graf číslo 1), pohlaví (graf číslo 2), vzdělání (graf číslo 3), rodinné zázemí (graf číslo 4), bydliště (graf číslo 5), všechny následující otázky se týkaly úrovně finanční gramotnosti a zadluženosti. Vyhodnocení je pro větší přehled vyjádřeno pomocí grafů, tabulek a komentářů.

### 1. Graf 1 – dotazník – 1. Kolik Vám je let?



Zdroj: vlastní šetření

První otázka byla určena na věk respondentů. Zde nejsilnější skupinu tvoří mladí ve věku 21-25 let (konkrétně 93 respondentů). Na druhém místě pak jsou respondenti ve věku 18-20 let (47 respondentů). A nejmenší skupinou respondentů byli lidé ve věku 26 a víc (20 respondentů).

### 2. Graf 2 – dotazník – 2. Jaké je Vaše pohlaví?



Zdroj: vlastní šetření

Další otázka se týkala pohlaví respondentů. Z grafu je tedy zjevné, že byla mírná převaha žen (84 respondentek) nad muži (76 respondentů).

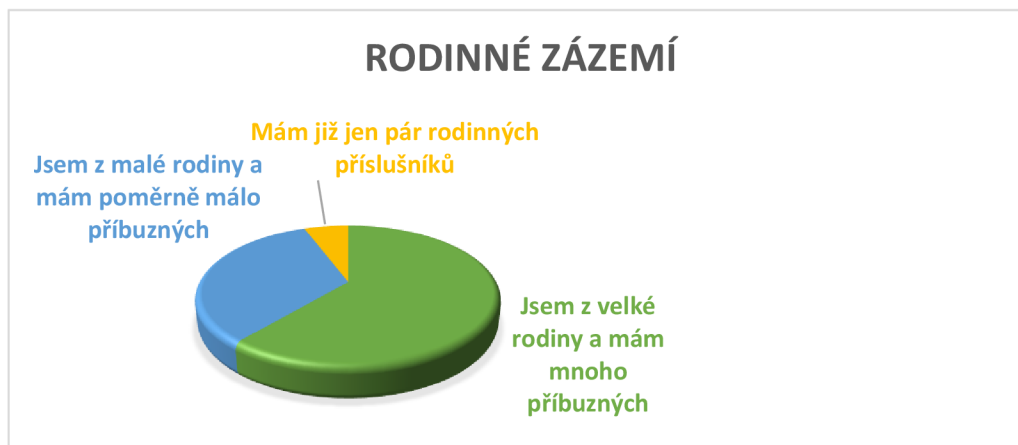
### 3. Graf 3 – dotazník – 3. Jste či byl jste studentem:



Zdroj: vlastní šetření

Následující otázka se zabývala vzděláním respondentů. Ze 160 dotázaných aktuálně studuje či mají vystudovanou vyšší odbornou školu 7 respondentů, vysokou školu 73 respondentů, střední školu s maturitou 54 respondentů, střední školu bez maturity 26 respondentů a žádný z dotázaných neukončil své vzdělání základní školou.

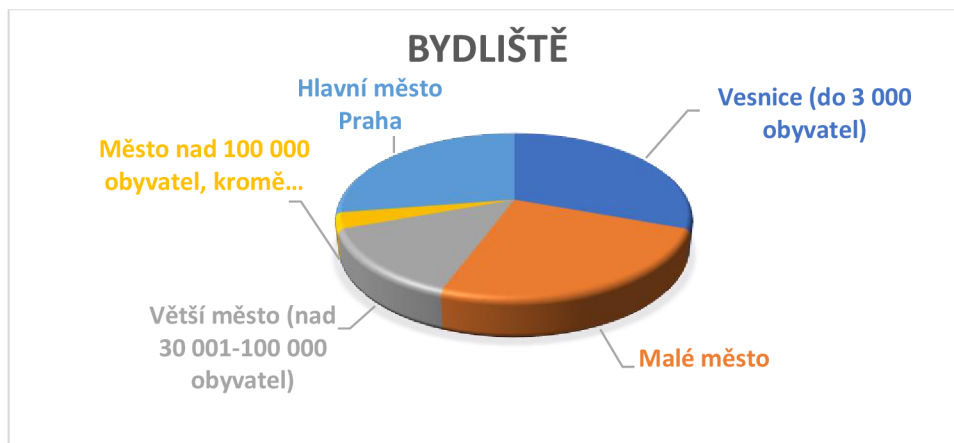
### 4. Graf 4 – dotazník – 4. Jaké je Vaše rodinné zázemí?



Zdroj: vlastní šetření

Další otázka se týkala rodinného zázemí. Zde největší skupinu tvoří lidé, kteří mají velkou rodinu (96 respondentů), pochází z malé rodiny (55 respondentů), mají pár rodinných příslušníků (9 respondentů) a žádný z respondentů není sám bez příbuzných.

5. Graf 5 – dotazník – 5. Kde je Vaše bydliště?



Zdroj: vlastní šetření

Pátá otázka byla zaměřena na bydliště respondentů. Největší část dotázaných žije na vesnici (49 respondentů) a v malých městech (40 respondentů) dále v Praze (44 respondentů), ve větším městě (22 respondentů) a ve městě nad 100 000 obyvatel žije 5 z dotázaných.

Tabulka 1 – dotazník – 6. Myslíte si, že jste finančně gramotný/á?

Odpověď:	POČET RESPONDENTŮ:			
	Sředních škol s maturitou	Sředních škol bez maturity	Vyšších odborných škol	Vysokých škol
ANO	47	20	6	64
NE	7	6	1	9

Zdroj: vlastní šetření

V šesté otázce se respondenti vyjádřili, zda si myslí, že jsou nebo nejsou finančně gramotní. Studenti středních škol s maturitou si převážně myslí, že jsou, a to konkrétně 47 z 54 studentů. Respondenti středních škol bez maturity si také myslí, že jsou spíše gramotní, respektive 20 si myslí, že je a 6 si nemyslí, že jsou finančně gramotní. Dotázaní z vyšších odborných škol odpověděli 6 ano a 1 ne. Většina studentů vysokých škol se cítí být finančně gramotnými, přesně 64 a jen 9 studentů si nemyslí, že jsou finančně gramotní. Pokud se na situaci podíváme procentuálně, jsou poměry podobné. Pro ano se vyslovilo 87 % studentů

středních škol s maturitou, 77 % studentů středních škol bez maturity, 86 % studentů vyšších odborných škol a 88 % studentů vysokých škol.

**Tabulka 2 – dotazník – 7. Půjčil/a jste si někdy určitý finanční obnos? (Jakékoliv výše a od jakéhokoliv subjektu.)**

Odpověď:	POČET RESPONDENTŮ:			
	Středních škol s maturitou	Středních škol bez maturity	Vyšších odborných škol	Vysokých škol
ANO	23	12	3	31
NE	31	14	4	42

Zdroj: vlastní šetření

Sedmá otázka zněla, zda si respondenti někdy půjčili určitý finanční obnos. Jak je zřejmé, respondenti odpovídali dost vyrovnaně pro ano i ne.

**Tabulka 3 – dotazník – 8. Považujete půjčky za rozumné řešení uspokojování potřeb?**

Odpověď:	POČET RESPONDENTŮ:			
	Středních škol s maturitou	Středních škol bez maturity	Vyšších odborných škol	Vysokých škol
ANO	7	3	1	13
NE	47	23	6	60

Zdroj: vlastní šetření

Další otázka byla, zda studenti považují půjčky za rozumné řešení uspokojování potřeb. Studenti středních škol s maturitou odpovídali převážně ne, přesně 87 % z dotazovaných a ano 13 % z dotázaných. Respondenti středních škol bez maturity odpovídali také spíše ne (88 %), pro ano bylo 12 %. Šest studentů vyšších odborných škol odpovědělo ne a jeden ano. Velmi překvapivé byly odpovědi vysokoškolských studentů, kdy ano zvolilo procentuálně nejvíc respondentů a to konkrétně 18 % a pro ne bylo 82 % studentů. Je zřejmé, že i ti respondenti, kteří vnímají půjčky, jako nerozumné řešení k uspokojování potřeb, byly nuceni si půjčit.



**Tabulka 4 – dotazník – 9. Máte finanční rezervu?**

Odpověď:	POČET RESPONDENTŮ:			
	Středních škol s maturitou	Středních škol bez maturity	Vyšších odborných škol	Vysokých škol
ANO	44	19	6	62
NE	9	7	1	11

Zdroj: vlastní šetření

Devátá otázka se zabývala tím, zda mají respondenti finanční rezervy. Z výsledků je očividné, že naprostá většina respondentů napříč všemi kategoriemi si finanční rezervu tvoří. Finančně gramotní lidé by si rozhodně rezervu tvořit měli.

**Tabulka 5 – dotazník – 10. Myslíte, že lidé si umí vypočítat kolik ve skutečnosti budou muset vrátit peněz?**

Odpověď:	POČET RESPONDENTŮ:			
	Středních škol s maturitou	Středních škol bez maturity	Vyšších odborných škol	Vysokých škol
ANO	14	8	0	16
NE	40	18	7	57

Zdroj: vlastní šetření

Další otázka byla, zda si respondenti myslí, zda si lidé dokážou vypočítat kolik budou muset splácet. Studenti středních škol s maturitou odpověděli ano z 26 % a ne z 74 %. Studenti středních škol bez maturity z 31 % odpovídali, že ano a zbylých 69 % ne. Všichni respondenti vyšších odborných škol, kteří mi vyplnili dotazník zvolili odpověď ne. Z vysokoškoláků zvolilo odpověď ano 22 % a ne 78 %.

**Tabulka 6 – dotazník – 11. Na co jste si půjčil/a?**

Odpověď:	POČET RESPONDENTŮ:			
	Středních škol s maturitou	Středních škol bez maturity	Vyšších odborných škol	Vysokých škol
Bydlení	10	5	1	8
Dovolená	-	-	-	1
Dárky	2	2	-	3
Auto	7	3	2	11
Nic	31	14	4	42
Elektronika	2	-	-	6
V době Covidu na nájem a jídlo	1	1	-	-
Investice	-	-	-	1
Podnikání	1	1	-	1

Zdroj: vlastní šetření

Následující otázka byla jak zaškrťovací, tak respondenti mohli vypsát svou vlastní odpověď. A otázka byla, na co si půjčili dotazovaní peníze. Nejvíce respondentů si půjčilo na bydlení a na auto. Taký je zde zobrazena situace dvou respondentů, kteří byli velice ovlivněni krizovou dobou Covidu.

**Tabulka 7 – dotazník – 12. Insolvenční zákon se zabývá?**

Odpověď:	POČET RESPONDENTŮ:			
	Středních škol s maturitou	Středních škol bez maturity	Vyšších odborných škol	Vysokých škol
Bankovníctvím	2	6	-	3
Oddlužením dlužníka	52	20	7	70

Zdroj: vlastní šetření

Dvanáctá otázka byla vědomostní, tedy zda dotázaní vědí, čím se zabývá insolvenční zákon. Naprostá většina respondentů odpověděla správně oddlužením dlužníka.

**Tabulka 8 – dotazník – 13. Jaká je Vaše současná dluhová situace?**

Odpověď:	POČET RESPONDENTŮ:			
	Středních škol s maturitou	Středních škol bez maturity	Vyšších odborných škol	Vysokých škol
Jsem zadlužen/a, má situace se zlepšuje	14	5	1	14
Jsem zadlužen/a, má situace se zhoršuje	1	-	-	-
V současné době nejsem zadlužen/a. (Pokud zvolíte tuto možnost, odpovídejte dále tak, jak jste se zachovali v době svého zadlužení.)	6	7	2	17
Nikdy jsem nebyl/a zadlužen/a.	33	14	4	42

Zdroj: vlastní šetření

Další otázka se týkala aktuální situace zadlužených. Více jak polovina respondentů nikdy zadlužena nebyla. Studenti středních škol s maturitou jsou zadluženi, ale jejich situace se zlepšuje (26 % respondentů), v současné době nejsou zadluženi (2 %), jsou zadluženi a jejich situace se zhoršuje (11 %) a nikdy nebyli zadluženi (61 %). Studenti středních škol bez maturity jsou zadluženi ale jejich situace se zlepšuje (19 %), v současné době zadluženi nejsou (27 %) a nikdy nebyli zadluženi (54 %). Jeden respondent VOŠ je zadlužen, ale jeho situace se zlepšuje, druhý již není dále zadlužen a třetí student nikdy zadlužen nebyl. Vysokoškoláci, kteří jsou zadluženi ale jejich situace se zlepšuje je 19 %, další v současné době žádné dluhy nemají a těch je konkrétně 23 % a těch, co nikdy zadluženi nebyli je 58 %.

**Tabulka 9 – dotazník – 14. Vyhledal/a jste pomoc finančního poradce?**

Odpověď:	POČET RESPONDENTŮ:			
	Středních škol s maturitou	Středních škol bez maturity	Vyšších odborných škol	Vysokých škol
ANO	5	3	2	1
NE	17	11	2	30
Nejsem zadlužen/a	32	12	3	42

Zdroj: vlastní šetření

Další otázka byla, jestli si zadlužení vyhledali pomoc finančního poradce. Jak je očividné, tak respondenti různých úrovní vzdělání buďto převážně nevyhledali finančního poradce nebo nejsou zadlužení.

**Tabulka 10 – dotazník – 15. U koho jste si peníze půjčil/a?**

Odpověď:	POČET RESPONDENTŮ:			
	Středních škol s maturitou	Středních škol bez maturity	Vyšších odborných škol	Vysokých škol
Rodinný příslušník	5	2	1	17
Kamarád	5	2	-	3
Banka	12	6	2	10
Nebankovní instituce (Home Credit, Provident apod.)	1	2	-	1
Nikdy jsem si nepůjčil/a	31	14	4	42

Zdroj: vlastní šetření

Následující otázka byla, kde si respondenti peníze půjčili. Studenti středních škol s maturitou si nejvíc půjčují u bank, rodiny a kamarádů. Studenti středních škol bez maturity

si půjčují u rodiny, kamarádů, bank i nebankovních institucí. Jeden z respondentů VOŠ si půjčil od rodiny a další u banky. Vysokoškoláci si nejvíce půjčují od rodiny, kamarádů a bank.

**Tabulka 11 – dotazník – 16. Podepsal/a jste někdy smlouvu, aniž byste si ji podrobně přečetl/a?**

Odpověď:	POČET RESPONDENTŮ:			
	Středních škol s maturitou	Středních škol bez maturity	Vyšších odborných škol	Vysokých škol
ANO	18	4	3	32
NE	36	22	4	41

Zdroj: vlastní šetření

Dále byli respondenti dotázáni, zda někdy podepsali smlouvu, aniž by si jí detailně přečetli. Studenti středních škol s maturitou zvolili odpověď ano v 33 % a ne v 67 %, dále ano zvolilo 15 % a ne 85 % studentů středních škol bez maturity. Studenti VOŠ zvolili tři ano a čtyři ne a vysokoškoláci odpověděli téměř padesát na padesát, přesněji tedy 44 % zvolilo odpověď ano a 56 % ne.

**Tabulka 12 – dotazník – 17. Porovnal/a jste si předem možnosti (podmínky) a parametry (úroková sazba, doba splatnosti, fixace úrokové sazby atd.) půjček různých poskytovatelů?**

Odpověď:	POČET RESPONDENTŮ:			
	Středních škol s maturitou	Středních škol bez maturity	Vyšších odborných škol	Vysokých škol
ANO	14	6	2	20
NE	7	6	2	11
Nikdy jsem zadlužen/a nebyl/a	33	14	3	42

Zdroj: vlastní šetření

Sedmnáctá otázka byla, zda si respondenti předem porovnali možnosti a parametry půjček různých poskytovatelů. Většina respondentů, kteří si někdy peníze půjčili, zvolila odpověď ano, pouze u studentů středních škol bez maturity tomu tak nebylo a odpověď byla půl napůl. Také dva respondenti VOŠ volili ano a dva odpověď ne.

**Tabulka 13 – dotazník – 18. Studoval/a jste podrobně (detailně) podmínky smlouvy u Vámi vybrané společnosti?**

Odpověď:	POČET RESPONDENTŮ:			
	Středních škol s maturitou	Středních škol bez maturity	Vyšších odborných škol	Vysokých škol
ANO	11	6	1	21
NE	10	6	2	10
Nikdy jsem zadlužen/a nebyl/a	33	14	4	42

Zdroj: vlastní šetření

Následující otázka byla, zda si dotázaní detailně prostudovali podmínky smlouvy u jejich vybrané společnosti. Studenti středních škol odpovídali ano z 20 % a z 19 % ne, ostatní nikdy zadlužení nebyli. Studenti středních škol bez maturity procentuálně odpověděli 23 % ano a ne 23 % ostatní taktéž zadlužení nebyli. Studenti VOŠ odpověděli dva ne a jeden ano, čtyři nikdy nebyli zadlužení. Většina vysokoškolských respondentů nikdy zadlužena nebyla (57 %) a ostatní z 29 % odpověděli ano a z 14 % ne.

**Tabulka 14 – dotazník – 19. Jak dlouho jste již zadlužen/a?**

Odpověď:	POČET RESPONDENTŮ:			
	Středních škol s maturitou	Středních škol bez maturity	Vyšších odborných škol	Vysokých škol
Méně než 1 rok	5	4	-	21
Méně než 5 let	13	5	1	9
Nad 5 let	2	-	1	1
Nejsem zadlužen/a	34	17	5	42

Zdroj: vlastní šetření

Další otázka byla, jak dlouho jsou respondenti zadluženi. Nejvíce respondentů bez ohledu na vzdělání není zadluženo, je zadluženo méně než jeden rok, anebo méně než pět let.

**Tabulka 15 – dotazník – 20. Máte určenou přibližnou dobu splácení svého dluhu?**

Odpověď:	POČET RESPONDENTŮ:			
	Středních škol s maturitou	Středních škol bez maturity	Vyšších odborných škol	Vysokých škol
Nemám	6	2	-	10
Ano, mám splátkový plán	13	7	2	21
Ne, zatím nevím, jak svou situaci řešit	1	-	-	-
Nejsem zadlužen/a	34	17	5	42

Zdroj: vlastní šetření

Dvacátá otázka byla zaměřena na přibližnou dobu splácení dluhu respondentů. Studenti středních škol s maturitou odpověděli, že 11 % nemá určenou přibližnou dobu splácení, 24 % má splátkový plán, jeden respondent zatím neví, jak svou situaci řešit a 63 %

není zadluženo. Respondenti středních škol bez maturity, kteří nemají určenou dobu splácení je 8 %, někteří mají splátkový plán, konkrétně 27 % a ostatních 65 % není zadlužena. Dva studenti VOŠ mají splátkový plán a pět není zadluženo. Deset vysokoškoláků nemá přibližnou dobu splácení, dvacet jedna jich má splátkový plán a čtyřicet dva respondentů není zadluženo.

**Tabulka 16 – dotazník – 21. Z jakých zdrojů budete své dluhy platit v případě, že přijmete o práci či dlouhodobě onemocníte?**

Odpověď:	POČET RESPONDENTŮ:			
	Středních škol s maturitou	Středních škol bez maturity	Vyšších odborných škol	Vysokých škol
Mám finanční rezervy	9	9	3	24
Podpoří mě rodina či přátelé	7	1	2	4
Nevím o žádných náhradních zdrojích	1	1	-	-
Prodám nemovitý majetek	3	-	-	-
Nejsem zadlužen/a	29	14	2	45
Pojištění	5	1	-	-

Zdroj: vlastní šetření

Další otázka byla, jestli respondenti ví, z jakých zdrojů budou platit dluhy v případě, že dlouhodobě onemocní či přijdou o práci. Studenti středních škol s maturitou odpovídali nejvíce, že nejsou zadluženi nebo mají finanční rezervy či je podpoří rodina. Studenti středních škol bez maturity odpovídali nejčastěji, že mají finanční rezervy nebo nejsou zadluženi. Tři respondenti VOŠ mají finanční rezervy a dva se spoléhají na přátelé či rodinu. Vysokoškoláci odpovídali nejvíce, že nejsou zadluženi, mají finanční rezervy a podpoří je rodina či přátelé.



**Tabulka 17 – dotazník – 22. Zvládáte si každý měsíc něco uspořít?**

Odpověď:	POČET RESPONDENTŮ:			
	Středních škol s maturitou	Středních škol bez maturity	Vyšších odborných škol	Vysokých škol
ANO	45	19	5	63
NE	9	7	2	10

Zdroj: vlastní šetření

Následující otázka byla, zda si respondenti jsou schopni něco uspořít každý měsíc. Dotázaní ve většině odpovídali, že ano.

**Tabulka 18 – dotazník – 23. Máte představu, jaké postihy mohou přijít za neplacení půjčky? Prosím vypište.**

Odpověď:	POČET RESPONDENTŮ:			
	Středních škol s maturitou	Středních škol bez maturity	Vyšších odborných škol	Vysokých škol
Exekuce	30	18	5	38
Insolvence	11	-	1	20
Vězení	2	-	1	2
Zvyšující se úrok	4	2	-	6
Dluhová spirála	2	-	-	-
Sankce, které vyplynají ze smluv	-	-	-	4
Nikdy jsem se tím nemusel/a zabývat	5	6	-	3

Zdroj: vlastní šetření

Poslední otázka byla vědomostní, zda respondenti vědí, jaké postihy mohou nastat za nesplacení půjčky. Nejvíce respondentů bez ohledu na vzdělání odpovídalo exekuce a insolvence, dále se zde vyskytovalo vězení, zvyšující se úrok, dluhová spirála, sankce, které vyplývají ze smluv a někteří respondenti odpověděli, že se tím nikdy nemuseli zabývat.

#### **4.1.2 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření**

Dotazník obsahoval celkem 23 otázek. Z toho bylo 5 otázek statistických, 10 na zadlužení a 8 na finanční gramotnost. Celkem dotazník zodpovědělo 160 respondentů. Naprostá většina studuje nebo má vystudováno vysokou školu, konkrétně 73 z dotázaných. Druhá velká skupina jsou studenti nebo absolventi střední školy s maturitou, dohromady 54 respondentů. Šetření se ještě zúčastnilo 26 dotázaných s vystudovaným středním odborným učilištěm a zbylých 7 absolvovalo nebo stále studuje vyšší odbornou školu.

Zadlužení respondentů není závislé na vzdělání, jelikož poměry u odpovědí byly obdobné. Bylo zjištěno, že v současné době je zadlužených 22 % respondentů a dalších 20 % respondentů v minulosti bylo zadluženo, ostatní dotázaní nikdy zadlužení nebyli. Splátkový plán má 69 % zadlužených respondentů. Z dotazníku také vyplývá, že si respondenti půjčují především na bydlení a auto, nejčastěji si půjčují od banky či rodinného příslušníka. Za finančně gramotné se považuje 86 % dotázaných. Pouze 15 % dotázaných vyhledalo pomoc finančního poradce. Možnosti a parametry půjček různých poskytovatelů si porovnálo 62 % respondentů. Podmínky smlouvy respondentem vybrané společnosti studovalo 58 % dotázaných. Celkem si 30 % dotazovaných si myslí, že lidé umí vypočítat, kolik ve skutečnosti budou muset splácet. Uspokojování potřeb pomocí půjček považuje za rozumné 15 % respondentů. Smlouvu bez podrobného přečtení podepsalo 36 % respondentů. Velmi pozitivní je, že 97 % z dotázaných, kteří jsou zadluženi, počítá i s nenadálou situací a jsou na ni připraveni. Naprostá většina, tedy 83 % dotázaných uvedlo, že si zvládají každý měsíc něco naspořit, což je velmi důležité. Finanční rezervu má 82 % dotázaných. Znalost insolvenčního zákona byla překvapivě vysoká, 93 % respondentů vědělo, že se insolvenční zákon zabývá oddlužením dlužníka. Pouze 9 % respondentů nevědlo, jaké postihy mohou přijít za neplacení půjček.

Finanční gramotnost není závislá na vzdělání, jelikož poměry u odpovědí byly obdobné.

## **4.2 Druhá část praktické části**

### **4.2.1 Informace od poboček bank v Benešově**

V další praktické části byly získány informace, co se týče zadluženosti u různých bank v Benešově. Osloveny byly banky čtyři, získané informace byly pouze u dvou, konkrétně u Komerční banky a České spořitelny. Informace, které banky poskytlí se budou lišit od poboček v Praze.

Dále zde byla vyhodnocena analýza dat z dotazníku.

#### **4.2.1.1 Komerční banka**

V letošním roce na pobočce Komerční banky v Benešově poskytlí 149 spotřebitelských úvěrů v celkovém objemu 29 626 430 Kč (to znamená, že průměrný úvěr byl ve výši cca 198 835 Kč), 61 hypoték v celkovém objemu 194 316 715 Kč (průměrně cca 3 185 520 Kč na jeden hypoteční úvěr), 149 kreditních karet + kontokorentů a 20 podnikatelských úvěrů (tam bohužel nevíme věk klientů). Zhruba 10 % klientů z poskytovaných úvěrů padá do mnou sledované věkové kategorie (18-30 let). To znamená, přibližně 15 úvěrů, 6 hypoték a 15 kreditek + kontokorentů (v součtu).

V současné době Komerční banka obsluhuje přes 4 tis. klientů na pobočce v Benešově. Z toho je ve mnou zvolené věkové kategorii 18–30 let 487 klientů.

Pokud se zaměříme pouze na věkovou kategorii 18-30 let, pak má Komerční banka 75 klientů, kteří využívají spotřebitelský neúčelový úvěr, 56 klientů, kteří využívají hypoteční úvěr (kde nejmladšímu klientovi je 21 let), 83 klientů využívá kreditní kartu či kontokorent.

Na poskytování úvěrů je také hodně znát, jak je daná banka obezřetná a přísná v posuzování schválení poskytnutí financování. Další situace, která hodně ovlivnila úvěrování, byl Covid. Spousta lidí přišla o práci a další brali méně peněz. Bylo znát, že více měli zájem o financování podnikatelé, kteří potřebovali své podnikání nakopnout či překlenout těžkou dobu.

#### 4.2.1.2 Česká spořitelna

Česká spořitelna bohužel nebyla tolik sdílná, jako Komerční banka ale přece jen nějaké informace byly poskytnuty.

Celkový počet klientů České spořitelny ve věkové kategorii 18-30 let je 318 191. Z již zmíněných klientů jich 43 717 využívá spotřebitelský úvěr, 8 011 klientů využívá kreditní kartu, 43 866 využívá kontokorent a 19 899 klientů využívá hypoteční úvěr.

Nejmladšímu klientovi, který si vzal hypoteční úvěr bylo pouhých 18 let, výše hypotéky jsou 4 miliony korun, rok sjednání je 2006.

Nejmladší klient, který využívá spotřebitelský úvěr ve výši 150 tisíc korun měl v době jeho poskytnutí také 18 let (rok sjednání 2016).

#### 4.2.2 Porovnání výsledků dotazníku a informací od poboček bank

V úvodu je nutné zmínit, že bohužel není srovnání příliš relevantní, jelikož výsledky můžeme porovnat pouze s jednou bankou. S dotazníkem bylo možné porovnat pouze informace z Komerční banky. V porovnání s KB je zadluženo o 9 % lidí méně, než vyšlo z dotazníkového šetření. Tedy Komerční banka má přibližně 10 % zadlužených klientů v mladém věku ale dle dotazníkového šetření má půjčku u bank 19 % respondentů. Z výsledků dotazníku plyne, že celkem si půjčilo 43 % respondentů ale pouze 19 % z nich u bank.

### 4.3 Výpočty

#### 4.3.1 Test nezávislosti

Test nezávislosti slouží k tomu, abychom mohli rozhodnout, jestli spolu souvisí přítomnost dvou znaků, které jsou společně měřeny na souboru s velikostí  $n$  nezávislých jednotek. U kontingenční tabulky se využívá primárně Pearsonův chí-kvadrát test.

*„Pearsonův chí-kvadrát test je základním a nejpoužívanějším testem nezávislosti v kontingenční tabulce. Nulovou hypotézou je zde tvrzení, že náhodné veličiny  $X$  a  $Y$  jsou nezávislé, což znamená, že pravděpodobnost nastání určité varianty náhodné veličiny  $X$  neovlivňuje nastání určité varianty náhodné veličiny  $Y$ . Vyjádřeno pomocí pravděpodobností tedy hypotéza nezávislosti znamená, že*

$$p_{ij} = P(X = i \wedge Y = j) = P(X = i)P(Y = j) = p_i p_j, \quad i = 1, \dots, r, j = 1, \dots, c$$

Test je založen na myšlence srovnání pozorovaných četností (ty jsou dány pozorováním, experimentem) a tzv. očekávaných četností (kalkulovaných za předpokladu platnosti  $H_0$ ) jednotlivých kombinací náhodných veličin  $X$  a  $Y$ . Označme  $n_{ij}$  počet subjektů, u nichž nastala situace, že náhodná veličina  $X$  je rovna hodnotě  $i$  a náhodná veličina  $Y$  je rovna hodnotě  $j$ . Dále definujme tzv. marginální četnosti příslušné  $i$ -té variantě veličiny  $X$ , respektive  $j$ -té variantě veličiny  $Y$ , jako

$$n_{i\cdot} = \sum_{j=1}^c n_{ij} \qquad n_{\cdot j} = \sum_{i=1}^r n_{ij}$$

Za platnosti nulové hypotézy lze očekávané četnosti jednotlivých kombinací, kdy  $X = i$  a zároveň  $Y = j$ , které budeme značit  $e_{ij}$ , vypočítat pomocí výrazu

$$e_{ij} = np_{ij} = np_i p_j = n \frac{n_{i\cdot}}{n} \frac{n_{\cdot j}}{n} = \frac{n_{i\cdot} n_{\cdot j}}{n}$$

Karl Pearson již v roce 1904 odvodil, že statistika

$$X^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^c \frac{(n_{ij} - e_{ij})^2}{e_{ij}}$$

má za platnosti nulové hypotézy o nezávislosti chí-kvadrát rozdělení pravděpodobnosti s parametrem  $(r-1)(c-1)$ , tedy že platí  $X^2 \sim \chi_{(r-1)(c-1)}^2$ . Nulovou hypotézu o nezávislosti  $X$  a  $Y$  zamítáme na hladině významnosti  $\alpha$ , když hodnota testové statistiky  $X^2$  přesáhne příslušný  $100(1-\alpha)\%$  kvantil rozdělení  $\chi^2$ , tedy když

$$X^2 \geq \chi_{(r-1)(c-1)}^2(1-\alpha) \quad (\text{Holčík a kol., 2015}).$$

#### 4.3.2 Cramerův koeficient

Cramerův koeficient slouží k měření závislosti mezi náhodnými veličinami  $X$  a  $Y$ . Lze jej použít pro tabulky libovolné velikosti a maximální hodnota je vždy 1.

$$V = \sqrt{\frac{\chi^2}{n(m-1)}}, \text{ kde } m = \min\{r, s\}$$

Čím blíže je Cramérův koeficient k 1, tím těsnější je závislost a čím blíže je k 0, tím volnější je závislost.

Jestliže je Cramérův koeficient:

*Hodnota 0 – žádný vztah*

*Hodnoty kolem 0,2 slabý vztah*

*Hodnoty kolem 0,5 - střední vztah*

*Hodnoty kolem 0,7 a výše – silný vztah*

*Hranice jsou ale pouze orientační a záleží na kontextu (povaze dat) (Jak analyzovat kontingenční tabulky, 2018).*

Maximálně 20 % buněk kontingenční tabulky může mít očekávanou četnost menší než 5.

Při rozhodování o platnosti nulové hypotézy postupujeme tak, že vezmeme vypočítanou hodnotu testového kritéria a srovnáme s takzvanou kritickou hodnotou, kterou nalezneme ve statistických tabulkách.

U většiny tabulek bylo provedeno sloučení sloupce SŠ s maturitou a VOŠ, oproti tabulce v originálu. Pouze u tabulky číslo 24 bylo nutné provést sloučení SŠ s maturitou, VOŠ a VŠ. U některých tabulek však nebylo dosaženo požadovaných výsledků pro testování a testování se zde neprovádělo. Získané údaje testování nezávislosti byli zpracovány pomocí programu Excel.

1. Myslíte si, že jste finančně gramotný/á?

*Tabulka 19*

	SŠ bez mat.	SŠ s mat. a VOŠ	VŠ	celkem
Ano	20	53	64	137
Ne	6	8	9	23
celkem	26	61	73	160

Zdroj: vlastní zpracování – dotazník (**Tabulka 1**)

$$X^2 = 1,93 \quad X^2_{\text{krit.}} = 5,99$$

Stanovili jsme nulovou (H<sub>0</sub>) a alternativní hypotézu (H<sub>1</sub>), které jsme ověřili testem chí-kvadrát.

H<sub>0</sub> ... mezi vnímáním vlastní finanční gramotnosti a dosaženým vzděláním není závislost

H<sub>1</sub> ... mezi vnímáním vlastní finanční gramotnosti a dosaženým vzděláním je závislost

Výslednou hodnotu statistiky  $X^2 = 1,93$ , srovnáme s kritickou hodnotou rozdělení chí-kvadrát s parametrem 2, která přísluší hladině významnosti  $\alpha = 0,05$ .  $X^2_{\text{krit.}} = 5,99$ . Nulovou hypotézu nezamítáme, na hladině významnosti 5 %, jelikož  $1,93 < 5,99$ . To znamená, že neexistuje závislost mezi vnímáním finanční gramotnosti a dosaženým vzděláním.

2. Půjčil/a jste si někdy určitý finanční obnos? (Jakékoliv výše a od jakéhokoliv subjektu.)

*Tabulka 20*

	SŠ bez mat.	SŠ s mat. a VOŠ	VŠ	celkem
ano	12	26	31	69
ne	14	35	42	91
celkem	26	61	73	160

Zdroj: vlastní zpracování – dotazník (**Tabulka 2**)

$$X^2 = 0,12 \quad X^2_{\text{krit.}} = 5,99$$

Stanovili jsme opět nulovou (H<sub>0</sub>) a alternativní hypotézu (H<sub>1</sub>), které jsme ověřili testem chí-kvadrát.

H<sub>0</sub> ... Neexistuje vztah mezi půjčkou určitého finančního obnosu a dosaženým vzděláním

H<sub>1</sub> ... Existuje vztah mezi půjčkou určitého finančního obnosu a dosaženým vzděláním

Výslednou hodnotu statistiky  $X^2 = 0,12$ , srovnáme s kritickou hodnotou rozdělení chí-kvadrát s parametrem 2, která přísluší hladině významnosti  $\alpha = 0,05$ .  $X^2_{\text{krit.}} = 5,99$ .

Nulovou hypotézu nezamítáme, na hladině významnosti 5%, jelikož  $0,12 < 5,99$ . To znamená, že neexistuje vztah mezi půjčkou určitého finančního obnosu a dosaženým vzděláním.

3. Považujete půjčky za rozumné řešení uspokojování potřeb?

*Tabulka 21*

	SŠ bez mat.	SŠ s mat. a VOŠ	VŠ	Celkem
ano	3	8	13	24
ne	23	53	60	136
celkem	26	61	73	160

Zdroj: vlastní zpracování – dotazník (**Tabulka 3**)

$$X^2 = 0,87 \quad X^2_{\text{krit.}} = 5,99$$

H0 ... Neexistuje vztah při otázce, zda je půjčka rozumné uspokojování potřeb a dosaženým vzděláním

H1 ... Existuje vztah při otázce, zda je půjčka rozumné uspokojování potřeb a dosaženým vzděláním

Výslednou hodnotu statistiky  $X^2 = 0,87$ , srovnáme s kritickou hodnotou rozdělení chí-kvadrát s parametrem 2, která přísluší hladině významnosti  $\alpha = 0,05$ .  $X^2_{\text{krit.}} = 5,99$ . Nulovou hypotézu nezamítáme, na hladině významnosti 5%, jelikož  $0,87 < 5,99$ . To znamená, že neexistuje vztah při otázce, zda je půjčka rozumné uspokojování potřeb a dosaženým vzděláním.



#### 4. Máte finanční rezervu?

Tabulka 22

	SŠ bez mat.	SŠ s mat. a VOŠ	VŠ	celkem
ano	19	50	62	131
ne	7	11	11	29
celkem	26	61	73	160

Zdroj: vlastní zpracování – dotazník (**Tabulka 4**)

$$X^2 = 1,82 \quad X^2_{\text{krit.}} = 5,99$$

H0 ... Neexistuje vztah mezi finanční rezervou a dosaženým vzděláním

H1 ... Existuje vztah mezi finanční rezervou a dosaženým vzděláním

Výslednou hodnotu statistiky  $X^2 = 1,82$ , srovnáme s kritickou hodnotou rozdělení chí-kvadrát s parametrem 2, která přísluší hladině významnosti  $\alpha = 0,05$ .  $X^2_{\text{krit.}} = 5,99$ . Nulovou hypotézu nezamítáme, na hladině významnosti 5%, jelikož  $1,82 < 5,99$ . To znamená, že neexistuje vztah mezi finanční rezervou a dosaženým vzděláním.

5. Myslíte, že lidé si umí vypočítat kolik ve skutečnosti budou muset vrátit peněz?

Tabulka 23

	SŠ bez mat.	SŠ s mat. a VOŠ	VŠ	celkem
ano	8	14	16	38
Ne	18	47	57	122
celkem	26	61	73	160

Zdroj: vlastní zpracování – dotazník (**Tabulka 5**)

$$X^2 = 0,86 \quad X^2_{\text{krit.}} = 5,99$$

H0 ... Neexistuje vztah mezi schopností vypočítat, kolik peněz budou muset vrátit a dosaženým vzděláním

H1 ... Existuje vztah mezi schopností vypočítat, kolik peněz budou muset vrátit a dosaženým vzděláním

Výslednou hodnotu statistiky  $X^2 = 0,86$ , srovnáme s kritickou hodnotou rozdělení chí-kvadrát s parametrem 2, která přísluší hladině významnosti  $\alpha = 0,05$ .  $X^2_{\text{krit}} = 5,99$ . Nulovou hypotézu nezamítáme, na hladině významnosti 5%, jelikož  $0,86 < 5,99$ . To znamená, že neexistuje vztah mezi schopností vypočítat, kolik peněz budou muset vrátit a dosaženým vzděláním.

6. Insolvenční zákon se zabývá?

*Tabulka 24*

	SŠ bez mat.	SŠ s mat., VOŠ a VŠ	Celkem
bankovníctvím	6	5	11
Oddlužením dlužníka	20	129	149
celkem	26	134	160

Zdroj: vlastní zpracování – dotazník (**Tabulka 7**)

$$X^2 = 12,73 \quad X^2_{\text{krit.}} = 3,84$$

ZDE DOŠLO K PŘEKROČENÍ– LZE ZAMÍTNOUT NEZÁVISLOST

$$V = 0,28$$

H0... Neexistuje vztah mezi vědomím, čím se insolvenční zákon zabývá a dosaženým vzděláním

H1... existuje vztah mezi vědomím, čím se insolvenční zákon zabývá a dosaženým vzděláním

Výslednou hodnotu statistiky  $X^2 = 12,73$  srovnáme s kritickou hodnotou ( $X^2_{\text{krit.}}$ ) na hladině významnosti 0,05 ( $X^2_{\text{krit.}} = 3,84$ ). A jelikož je  $X^2$  větší než  $X^2_{\text{krit.}}$ , tak zamítáme H0 a to znamená, že existuje závislost mezi povědomím, čím se insolvenční zákon zabývá a

dosaženým vzděláním. Podíváme-li se na těsnost závislosti pomocí koeficientu Cramerova  $V = 0,28$ , můžeme tvrdit, že závislost je slabá.

7. Podepsal/a jste někdy smlouvu, aniž byste si ji podrobně přečetl/a?

*Tabulka 25*

	SŠ bez mat.	SŠ s mat. a VOŠ	VŠ	Celkem
ano	4	21	32	57
Ne	22	40	41	103
celkem	26	61	73	160

Zdroj: vlastní zpracování – dotazník (**Tabulka 11**)

$$X^2 = 6,83 \quad X^2 \text{ krit.} = 5,99$$

ZDE DOŠLO K PŘEKROČENÍ – LZE ZAMÍTNOUT NEZÁVISLOST

$$V = 0,2$$

H0... Neexistuje vztah mezi podepsáním smlouvy a dosaženým vzděláním

H1 ...Existuje vztah mezi podepsáním smlouvy a dosaženým vzděláním

Výslednou hodnotu statistiky  $X^2 = 6,83$ , srovnáme s kritickou hodnotou ( $X^2$  krit.) na hladině významnosti 0,05 ( $X^2$  krit. = 5,99). A jelikož  $X^2$  je větší než  $X^2$  krit., zamítáme H0 a to znamená, že existuje závislost mezi podepsáním smlouvy a dosaženým vzděláním. Podíváme-li se na těsnost závislosti pomocí koeficientu Cramerova  $V = 0,2$ , můžeme tvrdit, že závislost je slabá.

8. Porovnal/a jste si předem možnosti (podmínky) a parametry (úroková sazba, doba splatnosti, fixace úrokové sazby atd.) půjček různých poskytovatelů?

Tabulka 26

	SŠ bez mat.	SŠ s mat. a VOŠ	VŠ	celkem
Ano	6	16	20	42
Ne	6	9	11	26
Nikdy jsem nebyl zadlužen/a	14	36	42	92
celkem	26	61	73	160

Zdroj: vlastní zpracování – dotazník (**Tabulka 12**)

$$X^2 = 1,11 \quad X^2_{\text{krit.}} = 9,49$$

H0 ... Neexistuje vztah mezi důkladným prostudováním a porovnáním možností a parametrů půjček různých poskytovatelů a dosaženým vzděláním

H1 ... Existuje vztah mezi důkladným prostudováním a porovnáním možností a parametrů půjček různých poskytovatelů a dosaženým vzděláním

Výslednou hodnotu statistiky  $X^2 = 1,11$ , srovnáme s kritickou hodnotou rozdělení chí-kvadrát s parametrem 4, která přísluší hladině významnosti  $\alpha = 0,05$ .  $X^2_{\text{krit.}} = 9,49$ . Nulovou hypotézu nezamítáme, na hladině významnosti 5 %, jelikož  $1,11 < 9,49$ . To znamená, že neexistuje vztah mezi důkladným prostudováním, porovnáním možností a parametrů půjček různých poskytovatelů a dosaženým vzděláním.

9. Studoval/a jste podrobně (detailně) podmínky smlouvy u Vámi vybrané společnosti?

Tabulka 27

	SŠ bez mat.	SŠ s mat. a VOŠ	VŠ	celkem
ano	6	12	21	39
ne	6	12	10	28
Nikdy jsem nebyl zadlužen/a	14	37	42	93
celkem	26	61	73	160

Zdroj: vlastní zpracování – dotazník (Tabulka 13)

$$X^2 = 2,53 \quad X^2_{\text{krit.}} = 9,49$$

H0 ... Neexistuje vztah mezi důkladným prostudováním smlouvy a dosaženým vzděláním

H1 ... Existuje vztah mezi důkladným prostudováním smlouvy a dosaženým vzděláním

Výslednou hodnotu statistiky  $X^2 = 2,53$ , srovnáme s kritickou hodnotou rozdělení chí-kvadrát s parametrem 4, která přísluší hladině významnosti  $\alpha = 0,05$ .  $X^2_{\text{krit.}} = 9,49$ . Nulovou hypotézu nezamítáme, na hladině významnosti 5 %, jelikož  $2,53 < 9,49$ . To znamená, že neexistuje vztah mezi důkladným prostudováním smlouvy a dosaženým vzděláním.

10. Zvládáte si každý měsíc něco uspořít?

Tabulka 28

	SŠ bez mat.	SŠ s mat. a VOŠ	VŠ	Celkem
ano	19	50	63	132
ne	7	11	10	28
celkem	26	61	73	160

Zdroj: vlastní zpracování – dotazník (Tabulka 17)

$$X^2 = 2,34 \quad X^2_{\text{krit.}} = 5,99$$

H0 ... Neexistuje vztah mezi schopností si každý měsíc něco naspořit a dosaženým vzděláním

H1 ... Existuje vztah mezi schopností si každý měsíc něco naspořit a dosaženým vzděláním

Výslednou hodnotu statistiky  $X^2 = 2,34$ , srovnáme s kritickou hodnotou rozdělení chí-kvadrát s parametrem 2, která přísluší hladině významnosti  $\alpha = 0,05$ . Tou je kvantil 5,99. Nulovou hypotézu nezamítáme, na hladině významnosti 5 %. ( $2,34 < 5,99$ ) To znamená, že neexistuje vztah mezi schopností si každý měsíc něco naspořit a dosaženým vzděláním.

## 5 Závěr

V bakalářské práci se zjišťovalo, zda má úroveň vzdělání mladých lidí vliv na jejich finanční gramotnost a zadluženost.

V teoretické části byly vysvětleny základní pojmy týkající se finanční gramotnosti, příčin zadlužení, formy úvěrů, jejich specifika oproti ostatním typům a také jak jednat v případě, že se do obtížné dluhové situace dostanete. Bylo objasněno, jaký vliv na společnost a její zadlužení má reklama a jak se před ní ochránit.

V praktické části byla data shromážděna pomocí anonymního dotazníku. Šetření se zúčastnilo 160 respondentů, kteří odpovídali na 23 otázek. Pět otázek bylo statistických, deset na zadlužení a osm na finanční gramotnost. Dotazník byl respondentům předán v elektronické podobě. Velká část dotazovaných má vystudovanou či studuje vysokou školu nebo střední školu s maturitou. Z výsledků dotazníku vyplývá, že finanční gramotnost a zadluženost není závislá na vzdělání, jelikož jsou poměry dotazovaných různého vzdělání obdobné. Autorka by respondentům doporučila snažit se pořádně prostudovat smlouvy, které podepisují, pokusit se předem si vypočítat, jakou částku budou muset splácet a pokud je to jen trochu možné, nepůjčovat si na věci, které nejsou nezbytně potřeba, pokud předem vědí či jsou poskytovatelem upozorněni, že pravděpodobně nebudou schopni daný typ úvěru splácet. Dále byly v praktické části získány informace od dvou bank a data byly porovnány s výsledky dotazníku. S dotazníkem bylo možné porovnat poskytnuté informace Komerční bankou. Při srovnání dat z banky a dat z dotazníku byl zjištěn rozdíl 9 % v počtu zadlužených, mladých lidí. Komerční banka uvádí přibližně 10 % zadlužených klientů v mladém věku. Z dotazníku vyplývá, že procento mladých lidí, kteří se zadlužili u banky je téměř dvojnásobné, a to konkrétně 19 %. Celkem se zadlužilo 43 % respondentů.

V další části praktické práce bylo na výsledcích dotazníku provedeno testování nezávislosti v tzv. kontingenčních tabulkách. Tato metoda vyžaduje, aby v každé buňce byla četnost alespoň pět a toho bylo dosaženo pouze sloučením střední školy s maturitou a vyšší odborné školy. U některých tabulek však nebylo dosaženo požadovaných podmínek pro testování, takže se zde testování neprovádělo.

U deseti otázek tak bylo provedeno testování nezávislosti. V osmi výpočtech neexistoval vztah mezi danou otázkou a dosaženým vzděláním. Pouze u dvou výpočtů byla zamítnuta nezávislost. Konkrétně v tabulce číslo 24 zamítáme nulovou hypotézu a to znamená, že existuje závislost mezi povědomím, čím se insolvenční zákon zabývá a

dosaženým vzděláním. Také v tabulce číslo 25 byla zamítnuta nulová hypotéza, to znamená, že existuje závislost mezi podepsáním smlouvy a dosaženým vzděláním. Těsnost závislosti jsme počítali pomocí koeficientu Cramerova  $V$  a můžeme tvrdit, že v obou případech je závislost slabá.

Závěrem lze tedy konstatovat, že úroveň vzdělání nemá vliv na chování subjektů v oblasti zadlužování. Byl však prokázán vliv úrovně vzdělání na informovanost a opatrnost při uzavírání smluv.



## 6 Seznam použitých zdrojů

### 6.1 Literatura

BALABÁN, Zdeněk. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 2. aktualiz, vyd. Praha: Cofet, 2011. 416 s. ISBN 9788090439610.

FILIP, Miloš. *Osobní a rodinné bohatství: kam s penězi*. Praha: C.H. Beck, 2006. Beckova edice ABC. ISBN 80-7179-416-3.

FROMM, Erich. *Mít nebo být?*. Praha: Aurora, 2001, 242 s. ISBN 80-7299-036-5.

KŘÍŽEK, Zdeněk a Ivan CRHA. *Život s reklamou*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0213-4.

MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-675-0.

NAVRÁTILOVÁ, Petra, Michal JIŘÍČEK a Jaroslav ZLÁMAL. *Finanční gramotnost: učebnice žáka*. Aktualizované 3. vydání. Prostějov: Computer Media, 2016. ISBN 978-80-7402-256-2.

NYTROVÁ, Olga, PIKÁLKOVÁ, Marcela. *Dialog mezi hodnotami, aneb, Hodnoty vyřčené a hodnoty žité*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2011. 384 s. ISBN: 978-80-7452-014-3.

SEKOT, Aleš. *Sociologie v kostce*. Brno : Paido, 2006. s 241. ISBN 80-7315-126-X.

SMRČKA, Luboš. *Osobní a rodinné finance: (svět rodinných financí-jak spořit a rozmnožovat majetek)*. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-41-2.

SYROVÁTKOVÁ, Štěpánka; MACHALÍČEK, Josef; CHRISTOVÁ, Jana. *Dluhová problematika: informační brožura*. Plzeň: Občanská poradna, c2007. ISBN 978-80-86961-28-6.

TEUROVÁ, D., STAŇKOVÁ, D., MAŘÍK, K. (ediční radda). 1996. *Finanční trh: průvodce finančních a kapitálovým trhem*. 3.vyd. Brno: Inform Katalog, 1996. 319 s. ISBN 80-86007-08-1

VRBKOVÁ, Lucie. *Už nikdy dlužníkem: pro všechny, kteří si půjčili, půjčují a hodlají si půjčit peníze*. 3. vyd. Praha: COFET, 2009. ISBN 978-80-904396-0-3.

VYSEKALOVÁ, Jitka. *Psychologie reklamy*. 4. Vyd. Praha, Grada Publishing, 2012, str. 324 ISBN 978-80-247-4005-8

## 6.2 Internetové zdroje

Co je to hypotéka-SFinance. [on-line]. 2010, [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: <http://www.sfinance.cz/osobnifinance/informace/hypoteky/co-to-je/>

Co je to hypotéka-SFinance. [on-line]. 2010, [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: <http://www.sfinance.cz/osobnifinance/informace/hypoteky/co-to-je/>

Česká národní banka. Navigátor bezpečného úvěru. [online]. Praha: Navigátor úvěrů, 2016 [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <http://navigatoruveru.cz/navigator-bezpecneho-uveru/>

Do registru dlužníků se dostanete snadno. Nemusíte o tom ani vědět [online]. Praha: hypoindex, 2013 [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://www.hypoindex.cz/clanky/do-registru-dluzniku-se-dostanete-snadno-nemusite-o-tom-ani-vedet/>

Do registru dlužníků se dostanete snadno. Nemusíte o tom ani vědět [online]. Praha: hypoindex, 2013 [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://www.hypoindex.cz/clanky/do-registru-dluzniku-se-dostanete-snadno-nemusite-o-tom-ani-vedet/>

Exekuce-rady, zkušenosti o exekucích. Osobní bankrot [online]. 2011, [cit. 2021-02-11]. Dostupné z WWW <http://pozor-exekuce.cz/osobni-bankrot/>

Exekutorská komora České republiky [online]. [2020] [cit. 2021-02-02]. Dostupné z WWW: <http://ekcr.cz.gds97.active24.cz/1/statistiky/87-statistiky?w=>>.

HOLČÍK, Jiří, Martin KOMENDA a a kol. *Matematická biologie* [online]. Brno [cit. 2021-11-24]. ISBN 978-80-210-8095-9. Dostupné z: <https://portal.matematickabiologie.cz/index.php?pg=aplikovana-analyza-klinickych-a->

biologických-dat--analyza-a-management-dat-pro-zdravotnicke-obory--testovani-  
hypotez-o-kvalitativnich-promennych--analyza-kontingencnich-tabulek--testovani-  
nezavislosti-pearsonuv-chi-kvadrat-  
test&fbclid=IwAR1xjQSCJd9cBT3I7lOsZecKXjj4iNDXXaTj9jY-  
8Di9dbYw7kOiC6l1IB8

Leasing [online]. Praha: Půjčky úvěry hypotéky, 2009 [cit. 2021-02-28]. Dostupné z:  
<http://www.pujcky-uvery-hypoteky.cz/leasing>

Mladí dlužníci jsou nejrizikovější. Pomůže jim nový zákon o úvěru? [online]. Praha:  
hypindex, 2016 [cit. 2021-02-28]. Dostupné z:  
<https://www.hypindex.cz/clanky/mladi-dluznici-jsou-nejrizikovejsi-pomuze-jim-novy-zakon-o-uveru/>

Nejčastější příčiny nezdravého zadlužení: Například půjčka kvůli půjčce [online].  
Praha: hypindex, 2011 [cit. 2021-02-28]. Dostupné z:  
<https://www.hypindex.cz/clanky/nejcastejsi-priciny-nezdraveho-zadluzeni-napriklad-pujcka-kvuli-pujcce/>

Nový zákon o spotřebitelském úvěru nabyl platnosti! EPrávo [online]. 17. 8. 2016 [cit.  
2020-12-20]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-spotrebitelskem-uveru-nabyl-platnosti-102609.html>

Strategie finančního vzdělávání [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky  
[cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <http://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty#strategie>

SYLVA, KRČÁLOVÁ. Osobní bankrot. Websnadno [online]. 2011 [cit. 2021-11-23].  
Dostupné z: <http://www.osobni-bankrot.websnadno.cz/Osobni-bankrot.html>

Výsledky měření finanční gramotnosti 2020: FINANČNÍ PRODUKTY A  
SPOTŘEBITELSKÉ ÚVĚRY: úvěry. MFČR [online]. 11.6.2020 [cit. 2021-11-20].  
Dostupné z: <https://financniagramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti/2020/financni-produkty-a-spotrebitelske-uvery-3242#uvery>

Zápis v registru dlužníků může zkomplikovat žádost o hypotéku [online]. Praha: hypindex, 2019 [cit. 2021-02-28]. Dostupné z:

<https://www.hypindex.cz/clanky/zapis-v-registru-dluzniku-muze-zkomplikovat-zadost-o-hypoteku/>

„Jak-analyzovat-kontingenční-tabulky.pdf“. 2018 [cit. 2021-11-08].

<https://ksoc.ff.cuni.cz/wp-content/uploads/sites/76/2018/09/Jak-analyzovat-kontigen%C4%8Dn%C3%AD-tabulky.pdf>

## **7 Přílohy**

### **Seznam příloh**

Příloha č. 1 – dotazník .....	62
-------------------------------	----

## ***Příloha č. 1 – dotazník***

### **Anonymní dotazník**

Vážená paní, vážený pane,

jmenuji se Denisa Ciglerová a studuji Provozně ekonomickou fakultu v Praze, obor Provoz a ekonomika. Jedná se o průzkum do bakalářské práce na téma Zadluženost mládeže v ČR a úroveň finanční gramotnosti. Předem všem děkuji za spolupráci.

1. Kolik Vám je let?

18-20

21-25

26 +

2. Pohlaví:

Žena

Muž

3. Jste či byl jste studentem:

Střední škola bez maturity

Střední škola s maturitou

Vyšší odborná škola

Vysoká škola

4. Jaké je Vaše rodinné zázemí?

Jsem z velké rodiny a mám mnoho příbuzných

Jsem z malé rodiny a mám poměrně málo příbuzných

Mám již jen pár rodinných příslušníků

Jsem sám a již nemám žádné příbuzné

5. Kde je Vaše bydliště?

vesnice (do 3000 obyvatel)

v malém městě ve větším městě (do 30 001 - 100 000 obyvatel)

ve městě nad 100 000 obyvatel, kromě Prahy

hlavní město Praha

6. Myslíte si, že jste finančně gramotný/á?  
ANO  
NE
7. Půjčil/a jste si někdy určitý finanční obnos? (Jakékoliv výše a od jakéhokoliv subjektu.)  
ANO  
NE
8. Považujete půjčky za rozumné řešení uspokojování potřeb?  
ANO  
NE
9. Máte finanční rezervu?  
ANO  
NE
10. Myslíte, že si lidé umí vypočítat kolik ve skutečnosti budou muset vrátit peněz?  
ANO  
NE
11. Na co jste si půjčil/a?  
Bydlení  
Dovolená  
Dárky  
Auto  
Nic  
Podnikání  
Jiné (vypište)
12. Insolvenční zákon se zabývá:  
Bankovníctvím  
Oddlužením dlužníka

13. Jaká je Vaše současná dluhová situace?

Jsem zadlužen/a, má situace se zlepšuje.

Jsem zadlužen/a, má situace se zhoršuje.

V současné době nejsem zadlužen/a. (Pokud zvolíte tuto možnost, odpovídejte dále tak, jak jste se chovali v době svého zadlužení.)

Nikdy jsem zadlužen/a nebyl/a.

14. Vyhledal/a jste pomoc finančního poradce?

ANO

NE

Nikdy jsem zadlužen/a nebyl/a

15. U koho jste si peníze půjčil/a?

rodinný příslušník

kamarád

banka

nebankovní instituce (Home Credit, Provident apod.)

nikdy jsem si nepůjčil/a

16. Podepsal/a jste někdy smlouvu, aniž byste si ji podrobně přečetl/a?

ANO

NE

17. Porovnal/a jste si předem možnosti (podmínky) a parametry (úroková sazba, doba splatnosti, fixace úrokové sazby atd.) půjček různých poskytovatelů?

ANO

NE

Nikdy jsem zadlužen/a nebyl/a



18. Studoval/a jste podrobně (detailně) podmínky smlouvy u Vámi vybrané společnosti?
- ANO
  - NE
  - Nikdy jsem zadlužen/a nebyl/a
19. Jak dlouho jste již zadlužen/a?
- méně než 1 rok
  - méně než 5 let
  - nad 5 let
  - nejsem zadlužen/a
20. Máte určenou přibližnou dobu splácení svého dluhu?
- nemám
  - ano, mám splátkový plán
  - ne, zatím nevím, jak svou situaci řešit
  - nejsem zadlužen/a
21. Z jakých zdrojů budete své dluhy platit v případě, že přijdete o práci či dlouhodobě onemocníte?
- mám finanční rezervy
  - podpoří mě rodina či přátelé
  - nevím o žádných náhradních zdrojích
  - prodám nemovitý majetek
  - nejsem zadlužen/a
  - pojištění
22. Zvládáte si každý měsíc něco uspořit?
- ANO
  - NE
23. Máte představu, jaké postihy mohou přijít za neplacení půjčky? Prosím vypište.

Zdroj: Vlastní zpracování